ԺԷ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4460 — ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 20/2 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1900 — ՈՒՐԲԱԹ — 9 ՐԷՃԷՊ 1318 — ԺԷ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4460

درعليه‌ده غلطه‌ده (آره‌وك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

ՊՈԼԻՍ Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140	բշ.
» » » »	վեցամսեայ	70	»
» » » »	եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40	ֆրք.
» » »	վեցամսեայ	20	»

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:

Ցնդեալ թղթատարի ծախքը չաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ՃՈՒՐԱԸ

Ս.

Պոլսական թէ՛ մի մը 1205 թուոյն մէջ Անցորդ ծածկանունով ստորագրող պատահական թղթակից մը կը նկարի Սահարա մը նկատել տալ Սանասարեան վարժարանը, և այսպէս կը փորձէ անուղղակի ի՛մն հերքել նոյն թերթին 63 և 213 թիւերուն մէջ հրատարակուած կրկին թղթակցութիւնները, ուր այդ վարժարանը իբր կրթական ոլասիս մը պատկերացուած էր: Կը սիրենք հաւատալ թէ Անցորդը իր այդ գրութեան մէջ առաջնորդուած չէ գծուած կիրքերէ և կամ ճշդիմ նկատումներէ. սակայն յայտնի է թէ գահավէժ դատում մը կ'ընէ՝ ամայի և անբերրի Սահարա մը նկատելով այնպիսի վարժարան մը, որուն ամավերջի հրապարակային հարցաքննութիւններուն ներկայ եղողները, մասնաւորապէս նախկին շրջանաւարտները, միահամուռ կը խոստովանէին, թէ՝ անցեալ տարիներուն բաղդատմամբ՝ աշակերտները անհամեմատ յաջողակութիւն և արդիւնք ցոյց տուին լեզուներու և գիտութիւններու մէջ: Բնաւ պատճառ չկար որ բոլոր այս հանդիսականները միաբանած ըլլային սուտ մը յերիւրելու, մանաւանդ որ ո և է շահ մը չունէին այս պարագային մէջ: Այս իրողութիւնը այնչափ տոյժ է, որ Սրմաչեան երեք առաջնորդ տեղապահներ, համակարծիք չեն Անցորդին: Տ. Բարգէն Ծ. Վ. Կիւլէսէրեան և Տ. Վահրիճ Ծ. Վ. Շահլաեան, իրենց պաշտօնավայրերը երթալու առթիւ՝ այցելեցին Սանասարեան վարժարանը և ներկայ գտնուելով դասախօսութիւններուն, Տեսչարանի մէջ անկեղծօրէն յայտարարեցին թէ իրենց գլուխը մխիթարուած կը զգան Սանասարեան վարժարանին չօշափելի արդիւնքներուն ականատես ըլլալով, և թէ այժմ չափազանցուած կը գտնեն Կ. Պոլսոյ մէջ տարածուած ինչ ինչ թիւրիմացութիւններն ու լրագրական աննպաստ հրատարակութիւնները: Տեղւոյս Առաջնորդ. Տեղապահ Տ. Զաւէն Ծ. Վրդ. Տ. Եղիայեան թեմական այցելութիւններու առթիւ, և հրաւիրագիրը Ն. Գերապատուութեան ձեռքը ուշ հասնելուն պատճառաւ, չկրցաւ ներկայ գտնուիլ այս տարուան հրապարակային հարցաքննութիւններուն, սակայն ինչպէս կը գրէր Նորայր Արեւելքի 4065 թուոյն մէջ, Ն. Գերապատուութիւնը, անցեալ տարի, յաւարտ ամավերջի հարցաքննութիւններուն՝ իբր հանդիսադիր և իբր նախագահ Սանասարեան վարժարանի հոգաբարձութեան, խօսեցաւ հետեւեալ բառերով, զորս ոչ ոք հերքեց մինչեւ ցարդ. «Սկիզբէն մինչեւ վերջը ներկայ գտնուեցայ սոյն հաստատութեան տարեկան քննութեանց. ինչպէս ես, նոյնպէս և բոլոր ներկաները, գոհ մնացինք թէ՛ ուսուցիչներուն և թէ ուսանողներուն կողմէ ցոյց տրուած արդիւնքէն: Նուիրական պարտք կը համարիմ ես ինձ համար, բոլոր հանդիսականներուն կողմէ հրապարակաւ շնորհակալիք յայտնել տեսուչներուն և ուսուցիչներուն, ու հերքել մանաւանդ այն ձրի զրպարտութիւններն ու անիրաւ յարձակումները՝ որոնք երեւցան այս տարի օրագրի մը մէջ, հակնալի պատճառներով.» Ի նկատ առնելով այս երեք եկեղեցականներուն դիրքը, չենք կարծեր թէ որ և է մէկը յանդգնի ասխարհական նկատումներու վերագրել սոյն հանդիսաւոր վկայութիւնները:

Անցորդը միամտօրէն կը կարծէ թէ Սանասարեան դաստակերտը բարիք մը ըլլալէ դադրելով, պարզապէս չարիք մը դարձած է Կարնոյ ազգ. վարժարաններուն, և իբր փաստ յառաջ կը բերէ թէ Սանասարեան վարժարանը, առ ինքն ձգելով նոյն վարժարաններուն կենսական հիւթը՝ հարուստի տղաքը, սոսկ կմախք մը թողուցած է: Պաշտօնական արձանագրութիւններէ կ'երեւայ թէ նախորդ 1899—1900 ուսումն. տարեշրջանին մէջ, վարժարանը ունեցած է ընդամէնը 201 աշակերտ, որոնցմէ 25ը գիշերօթիկ թոշակաւոր, 96ը՝ գիշերօթիկ ձրիավարժ և պաշտպանեալ, 27ը՝ ցերեկեայ ձրիավարժ և 53ը՝ ցերեկեայ թոշակաւոր: Ադ՝ այ, թուանշաններուն հանդէպ, կարին քաղաքը ունէր քաանեւուք (=11 գիշերօթիկ ու 17 ցերեկեայ) ձրիավարժ և պաշտպանեալ սաներ, և միայն քառասուն եւչորս ցերեկեայ թոշակաւոր, մինչդեռ գաւառային 35 քաղաքներ ի միասին ունէին ինսնսունեւհինգ (=85 գիշերօթիկ և 10 ցերեկեայ) ձրիավարժ և պաշտպանեալ սաներ, 25 գիշերօթիկ և 9 ցերեկեայ թոշակաւոր: Վարժարանին կողմէ նոյն տարին սահմանուած թոշակագներուն հաշուով, կարնեցի այդ 44 ցերեկեայ թոշակաւորները՝ 6ական ոսկիէն՝ վճարելի. 264 օսմ. լիրա, որուն հանդէպ Կարնեցի 11 գիշերօթիկ ձրիավարժ և պաշտպանեալ սաները վարժարանին պատճառեցին՝ 20ական լիրայէն՝ 220, իսկ 17 ցերեկեայ ձրիավարժները՝ 6ական լիրայէն՝ 102, ընդամէնը 332 օսմ. լիրայի ծախք, որով վարժարանը 58 օսմ. լիրայի զոհողութիւն մը ըրաւ ի նպաստ այդ 28 աղքատիկ աշակերտներուն, չհաշուելով զդեստի, կօշիկի և այլ առթիւ եղած ծախքերը: Դարձեալ, ընդհանուր հաշուով, Կարնեցի 72 (թոշակաւոր թէ ձրիավարժ) գիշերօթիկ և ցերեկեայ աշակերտներուն համար Կարին քաղաքէն վարժարանին ստուգին եղած վճարումը 264 օսմ. լիրա ըլլալով, անխտիր իւրաքանչիւր աշակերտի համար վճարուած կ'ըլլայ տարին իբր 367 ղրուշ, որուն մէջ են ուսման, սնունդի, ևն. ծախքերը: Արդ՝ մինչ Անցորդը չափազանց կը գտնէ այս անչնչին գումարը մինչնակարգ կրթութիւն ստացող տեղացի աշակերտի մը համար, մինչդեռ ոչ-Կարնեցի միւս աշակերտներու ծնողքները իրենց զաւակներուն համար տարուէ տարի աւելի քան 20 օսմ. լիրայի գումար մը կը ծախսեն միւնոյն նպատակաւ:

Այս պերճախօս թուանշանները ակներեւ կ'ապացուցանեն թէ Սանասարեան հաստատութիւնը ո՛չ թէ չարիք մը դարձած է Կարնոյ ազգ. վարժարաններուն, ինչպէս Անցորդը կը ջանայ հասկցնել, այլ ընդհակառակը իրական բարիք մը, բաւական է որ իրմէ օգտուելու տրամադրութիւն չպակսի: Անցորդը պարտի արդարանալու ըլլալ ու չժխտել այն նիւթական, բարոյական և իմացական օգուտները՝ զորս Սանասարեան վարժարանը ընձեռած է ու կ'ընձեռէ Կարնոյ կրթական հաստատութիւններուն: Գաղափարներու այս կարգին մէջ, Սանասարեան նախկին ընթացաւարտներէն երեքը այսօր իրր անդամ գաւառ. Ուսումն. Խորհուրդին, գործօն և արդիւնաւոր դեր մը կը կատարեն՝ իրենց անդամակիցներուն հետ աջակից և համախորհուրդ. իսկ ուրիշ հինգ նախկին շրջանաւարտներ ուսուցչական կարեւոր պաշտօններ կը վարեն Արծնեան Մայր վարժարանին մէջ: Ու ասոնց ամէնուն պաշտօնավարութիւնը առհասարակ կը գնահատուի ծնողքներէ և պաշտօնական անձերէ: Ցայտնի է միանգամայն թէ միւնոյն եռանդով կը ջանան օգտակար ըլլալ ասոնց պաշտօնակիցներն ալ, հոգածու տնօրինութեամբ Ազգ. վարժարաններուն ընդհանուր տեսուչ Եղիշէ էֆ. Տուրսունեանի, որուն բազմարդիւն պաշտօնավարութիւնը արդէն գնահատուած է Կարնոյ մէջ ևս: Անցորդը չարաչար կը սխալի՝ երբ կը նկարի չափազանց տխուր գոյներով նկարագրել ազգ. վարժարաններուն վիճակը, մանաւանդ երբ համեմատաբար աւելի յետադէմ կը դտնէ արական քան իգական վարժարանները: Թէեւ, ըստ իս բանաւոր եղող ինչ ինչ պատճառներով, քանի մը տարիէ ի վեր ղժբախտաբար չեմ կրնար ներկայ գտնուիլ ազգ. վարժարաններու տարեկան հարցաքննութիւններուն, սակայն այս մասին հեռնկաս և արուեստին հմուտ անձերէ ստացած տեղեկութիւններուս վրայ հիմնուելով, կրնամ յայտարարել թէ ձեռք բերուած արդիւնքները չէին այնչափ անգոհացուցիչ որչափ կ'ուզուի երեւցնել, գուցէ թագուն պատճառներով: Գալով աղջկանց վարժարաններուն, այսօր Կարնոյ մէջ չկայ մէկը որ չգիտնայ թէ ատոնք տարաբախտօրէն՝ շատ աւելի թերի կողմեր ունին, և այս առթիւ մեր մասնաւոր շնորհակալութիւնները կը յայտնենք Տուրսունեան էֆէնտիի, որ այս աննախանձելի վիճակին մասամբ դարման տանելու համար, անցեալ տարի անձնուիրաբար շաբաթական քանի մը ժամ հայերէնի դաս կ'ասանդէր Հռիփսիմեան վարժարանին մէջ, և յոյժ փափաքելի է որ այս տարի ևս չարունակէ իր այդ օգտաւէտ դասախօսութիւնը: Արդարութիւնը պարտք կը դնէ մեր վրայ մասնաւորապէս յիշել Օր. Թլորիցայի եւ Օր. Հայկանոյշի արդիւնաւոր պաշտօնավարութիւնը, որ գնահատուած է առհասարակ:

Մեր կ'ըմբռնէն է թէ Կարնոյ ազգ. վարժարաններուն համեմատական յետամնացութեան բուն պատճառները պէտք է փնտռել Սանասարեան վարժարանէն դուրս, ի մէջ այլոց, այն համաձարակ անտարբերութեան մէջ, զոր՝ ինչպէս կը յայտարարէր Ուսումն. Խորհուրդի իրազեկ անդամներէն մէկը, Կարնեցի ծնողքները (յարգելի բացառութիւններով) ցոյց կու տան իրենց զաւակներուն դասախրատութեան նկատմամբ, անտարբերութիւն մը՝ որ վերջին տարիներուս մէջ բարեբախտաբար կը սկսի տակաւ անհետանալ, շնորհիւ Գեր. Առաջն. Տեղապահ Հօր և Ուսումն. Խորհ. դոյ լուրջ ջանքերուն:

Տեղւոյս ազգ. վարժարաններուն թիւն է 9, որոնք նախորդ տարեշրջանին մէջ ունէին ընդ. ամէնը 1850 երկսեռ աշակերտ և 53 երկսեռ կրթական պաշտօնեայ: Տարեկան ծախքը կը հասնէր 900-1000 օսմ. լիրայի, որուն 2ը Թաղ. Խորհուրդի միջոցաւ մատակարարուեցաւ եկեղեցապատկան կալուածներու հասոյթներէ, իսկ 1ը աշակերտներուն Թոշակներէն: Ի՛նչ ուրախ թէ մինչեւ երեք տարի առաջ ժողովուրդը վարժեցուցուած չէր դպրոցի թոշակ վճարելու, այլ 1897 սեպտ. սկիզբէն ի վեր է որ հաստատուեցաւ Թոշակ դրութիւնը, որ հետզհետէ ընդունելութիւն կը գտնէ, այնպէս որ եռամեայ փորձերը կը յուսադրեն Ուսումն. Խորհուրդը, թէ ժողովուրդը երբ կրթական զոհացուցիչ արդիւնքներ տեսնէ, աւելի կամ նուազ չափով վերջապէս կը մասնակցի կրթական ծախքերուն: Եւ իրօք, կարին կրնայ ինքզինքը բարեբախտ համարիլ՝ նախ որ ի վիճակի է իր եկեղեցապատկան կալուածներուն հասոյթէն 600 օսմ. ոսկի յատկացնելու ազգ. վարժարաններուն, յետոյ, մանաւանդ որ համեմատաբար նուազ գնաս կրեց տընտեսական տագնապներէն: Դէթ իմ ճանչցած գաւառային քաղաքներուս մէջ չեմ յիշեր մէկը, որ ունեցած ըլլայ այսքան պատկառելի գումար մը կրթական գործին համար տրամադրելի, և բնաւ տարակոյս չկայ որ թոշակներէ գոյացած 300 օսմ. լիրայի եկամուտը կրնայ բարձրացուիլ մինչեւ 600ի, եէ է սակայն մէկ կողմէ ձեռնհաս իշխանութիւնները թափեն իրենց բոլոր ճիգը հասոյթի նորանոր աղբիւրներ ստեղծելով, և միւս կողմէ ժողովուրդը քիչ մը աւելի զոհողութիւն ընէ՝ ի նկատ առնելով իր զաւակներուն կրթական պէտքերը: Անտեղի չէ՝ ուրեմն ամբաստանել Սանասարեան վարժարանը՝ թէ առ ինքն ձգելով ցերեկեայ թոշակաւորները, իրր թէ կմախքի կը վերածեն ազգ. վարժարանները: Մի՞թէ կարելի՞ է կմախացեալ նկատել ա՛յն վարժարանները՝ որոնց համար տարեկան 900-1000 օսմ. լիրա կը ծախսուի, և չատ հաւանական է որ այս ելեւմտացոյցը հասնի 1300 լիրայի: Ուրիշ քաղաքի ազգ. վարժարաններու կրթական պաշտօնեաներ, գուցէ հիմնուելով լրագրական այսպիսի հրատարակութիւններու վրայ՝ իրենք զիրենք չքմեղացնեն. սակայն մի՞թէ Անցորդը այնչափ անխո՞ղմ կը կարծէ Կարնոյ ազգ. վարժարաններուն ուսուցիչներն ու ուսուցչուհիները, որ այդ կարգի խաբուսիկ փաստերու յենլով՝ փորձեն իրենց պաշտօնին պատասխանատուութենէն խուսափիլ, և կամ գէթ չաշխատին եղած ծախքերուն համեմատ արդիւնք ցոյց տալ:

ԱՆԿՈՂՄՆԱԿԱԼ

ՄՕՏԱԿԱՅ ԹԵՄԵՐՈՒ ԳՈՐԾԵՐ

ԹՐԻՊՈԼԻ.—Արեւելք օրաթերթի 4418 թիւին ազգ. լրոց բաժնին մէջ Թրիպոլիէն գրուած նամակով մը տեղւոյն թեմական գործերուն անկեղպարան վիճակ մը ունենալը յիշատակուելէ վերջ, քահանայի չգոյութեան պատճառաւ տեղի ունեցած գայթակղեցուցիչ դէպքի մը չոր ու ցամաք լուրը մեր ականջը հասաւ: Պ. նամակագիրը՝ ինչպէս ըսինք, բաւականացած էր Ցունաց եկեղեցւոյն մէջ կնուքի մ'ըլլալը միայն գրելով, չէր ուզած մանրամասնօրէն նկարագրել դէպքին չարժառիթները: Այս պակասը մենք կ'ուզէինք լրացնել, բայց երբոր Արեւելքի 4434 թիւին մէջ կարդացինք նոյն այս զայրելի գործին վրայ գրուած բաւական երկար յօդուած մը, ստիպուեցանք դէպքին չարժառիթները շնկարագրել, այլ Պ. յօդուածագրին մէկ քանի սխալները ուղղել՝ զորս գիտնալով գործած է:

Նախ յօդուածագիր պարոնին ակնարկած Տ. Գրիգոր քահանային վրայ խօսիլ հարկ կը համարինք: Տ. Գրիգոր ինչպէս ինք ևս կ'ըսէ, հակառակ իր տասնեակ տարիներու պաշտօնավարութեան ու փորձառութեան, միշտ նոյն անճկարագիր մարդն է ու կը մնայ, կը չարունակէ թէ՛ եկեղեցւոյ և թէ՛ օտարաց սրճարաններու մէջ խօսիլ հայհոյանքով համեմուած բառերով, մոռնալով իր ուր գտնուիլը և ցաւալին՝ մոռնալով իր սքեմը՝ զոր դրամով ծախու առած է մեր շնորհուսկան եպիսկոպոսներէն մէկէն: Ճիշդ այս բարեմասնութիւններուն համար, ա՛լ տարակոյս չկայ որ թոշակներէ գոյացած 300 օսմ. լիրայի եկամուտը կրնայ բարձրացուիլ մինչեւ 600ի, եէ է սակայն մէկ կողմէ ձեռնհաս իշխանութիւնները թափեն իրենց բոլոր ճիգը հասոյթի նորանոր աղբիւրներ ստեղծելով, և միւս կողմէ ժողովուրդը քիչ մը աւելի զոհողութիւն ընէ՝ ի նկատ առնելով իր զաւակներուն կրթական պէտքերը: Անտեղի չէ՝ ուրեմն ամբաստանել Սանասարեան վարժարանը՝ թէ առ ինքն ձգելով ցերեկեայ թոշակաւորները, իրր թէ կմախքի կը վերածեն ազգ. վարժարանները: Մի՞թէ կարելի՞ է կմախացեալ նկատել ա՛յն վարժարանները՝ որոնց համար տարեկան 900-1000 օսմ. լիրա կը ծախսուի, և չատ հաւանական է որ այս ելեւմտացոյցը հասնի 1300 լիրայի: Ուրիշ քաղաքի ազգ. վարժարաններու կրթական պաշտօնեաներ, գուցէ հիմնուելով լրագրական այսպիսի հրատարակութիւններու վրայ՝ իրենք զիրենք չքմեղացնեն. սակայն մի՞թէ Անցորդը այնչափ անխո՞ղմ կը կարծէ Կարնոյ ազգ. վարժարաններուն ուսուցիչներն ու ուսուցչուհիները, որ այդ կարգի խաբուսիկ փաստերու յենլով՝ փորձեն իրենց պաշտօնին պատասխանատուութենէն խուսափիլ, և կամ գէթ չաշխատին եղած ծախքերուն համեմատ արդիւնք ցոյց տալ:

ԱՆԿՈՂՄՆԱԿԱԼ

կալի դառնալով իր հօտին, հանրագրութեամբ մը՝ 5–6 տարի առաջ արգիլուեցաւ իրեն պաշտօնավարել Թրիպոլիի եկեղեցւոյն մէջ: Պատրիարքարանի կողմէ ի՞նչու տրուեցաւ այս խստութիւնը. ի՞նչու համար մինչեւ իսկ նեղ պարագային պաշտօնավարելէ արգիլուեցաւ. որովհետեւ կրօնական ժողովը ա՛լ ճանձրացած էր անոր դէմ Թրիպոլցիներուն կողմէ ղրկուած բողոքներէն:

Յօդուածագիրը այս ամէնը գիտնալով ինչո՞ւ չէ պարզած դէպքին բուն չարժառիթը. ասով՝ ճշմարտութիւնը գրած պիտի ըլլար: Մենք կ'ներեւակայենք թէ յօդուածագիրը սոյն կէտը չէ ուզած պարզել լոկ տեղացի հայ ազգի մը քէֆը բերելու համար, որովհետեւ ըստ իր խոնարհ կարծեաց (?) բարեկամութիւնը այս կը պահանջէ եղեր:

Դէպքին բուն չարժառիթը: Նորածնին հայրը Եղիշէ աղա կնունքը Տ. Գրիգորի ձեռամբ եկեղեցւոյ մէջ ընել տալու համար անձամբ կը դիմէ Թաղական Խորհրդոյ, խնդիրը կը պարզէ. Թաղականութեան մէկ քանի անդամները յիշեալին խաղը չկոտրելու համար խօսք կուտան արտօնութիւն տալու... Այս անցուդարձը քիչ վերջ ժողովուրդին ականջը կ'էյնայ ու «մենք գիտենք ընելիքնիս»ներով կ'արձագանգուի: Յաջորդ օրը Եղիշէ աղա կը դիմէ Թաղականութեան. արտօնագիրը՝ որ միամտաբար խոստացուած էր առնելու, այս անգամ, աւաղ, այն ոչի կը փոխուի՝ առարկուելով ժողովուրդին ընելիք դայթակղեցուցիչ գործերը: Ասոր վրայ մեր աղան կը դիմէ յոյն եկեղեցւոյ աւագանը:

Թաղականութիւնը, ինչպէս ըսինք, հրամանագիր չտուաւ ապագայ անպատեհութեանց առաջքը առնելու համար, որովհետեւ ժողովուրդը չէր ուզեր Տ. Գրիգոր շնորհուսկին եկեղեցի մտնելը:

Երկրորդ, Պ. յօդուածագիրը մեծ սխալ մը կը գործէ ըսելով. «Այս կնունքէն օրինակուելով աղքատիկ դասակարգէն մէկ ուրիշը, որուն բնակարանին անկութեան պատճառաւ կարելի չէր մկրտութիւնը տունը ընել, կը հետեւի առաջնոյն»: Ո՛չ հետեւիլ կայ և ո՛չ օրինակել, այլ՝ յիշեալ աղային կողմէ դրամական զոհողութեամբ այս խեղճ ընտանիքը ստիպել իր օրինակին հետեւելու:

Վերոյիշեալը լաւ չէ՞ր ըներ իր կնունքը տան մէջ ընել տալով, և կամ աւելի լաւը՝ որովհետեւ բարեպաշտ կ'երեւայ, սպասէր քանի մը օր ևս, մինչեւ ապրպրուած քահանային գալը, ինչ որ տեղի ունեցաւ արդէն քիչ ետքը:

ՍԻՐԱԿԱՆ

ՍՈՌՈՂՋԱՊԱՇԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Սիրելի բարեկամ,

Վերջին նամակդ ընդունեցայ, որով կը յիշես թէ խօսք տուած էի երբեմն ժողովրդական յօդուածներ գրել: Խոստումս չեմ գրժեր և օգտակար ըլլալու մարմաջով առուցուած՝ յարմար դատեցի կարդ մը առողջապահական յօդուածներ գրել որոնց ամէնքնիս ալ պէտք ունինք. պիտի ջանամ մանաւանդ փափաքիդ համաձայն կարելի եղածին չափ գիտական չոր ծանօթութիւններէ խուսափիլ՝ ձանձրանալի չըլլալու համար:

Իւրաքանչիւր ապրող էակ, երկրիս վրայ տեղ մը գրաւելու և զայն պահելու համար, պարտի զինքը շրջապատող կենդանիներու և նոյն իսկ բնական երեւոյթներու դէմ կռուիլ և ասի գիտութեան մէջ կը կոչուի զոյութեան կռիւ: Մարդը այս ընդհանուր օրէնքէն չի կրնար խուսափիլ. ամէն վայրկեան պարտի ինքզինքը պաշտպանել, և իր թշնամիները բազմաթիւ են. հոս կարգ մը կենդանիներ, հոն՝ բոյսեր և անդին բնութիւնը ամբողջ:

Գիտութիւն մը՝ որ դժբաղդաբար դեռ անծանօթ է մեր հասարակ ժողովրդեան և որ կը կոչուի առողջաբանութիւն՝ մեզ կը ծանօթացնէ այն միջոցները որոնք նրպատակ ունին զմեզ պաշտպանել մեր շուրջը գտնուած թշնամիներէն և այս թշնամիները միշտ տեսանելի չեն, ո՛չ սիրելիս, և նոյն իսկ ամէնէն ահռելի և վնասակարները ամենափոքրիկներն են՝ որոնց գոյութիւնը մանրացոյցին շնորհիւ կը նշմարուի:

Առողջաբանութիւնը՝ որուն շնորհիւ կրնանք խուսափիլ հիւանդութիւններէ և այսպէս մեր կեանքի տեւողութիւնը աւելցնել՝ ճշմարիտ գիտութիւն մըն է. ժամանակ մը սոյն գիտութիւնը փորձառական ծուռ ծանօթութեանց վրայ հիմնուած էր. բայց այսօր կը յենու բնական գիտութեանց, մանրադիտութեան, քիմիաբանութեան նորագոյն գիւտերու և ծանօթութիւններու վրայ և եղած է ճշմարիտ գիտութիւն մը: Ամէն անհատ առողջաբանութեան վրայ ճշգրիտ ծանօթութիւններ պարտի ունենալ ի սէր իր կեանքին:

Նախնական վարժարաններու մէջ ուսուցիչը պարտի փոքրիկներուն առողջապահական ամենատարրական սկզբունքները ուսուցանել կրօնական, թուաբանական և քերականական համառօտ ծանօթութեանց հետ: Իսկ բարձրագոյն վարժարաններու մէջ առողջաբանութեան մասնաւոր և կանոնաւոր դասընթացք մը անհրաժեշտ է:

Գրել կարգ մը յօդուածներ, ո՛չ գիտուններու, այլ անոնց համար որոնք դեռ չեն գիտեր և պարտին գիտնալ, ահա՛ մեր միակ նպատակը և պիտի ջանանք առողջապահական գլխաւոր սկզբունքները, օրէնքները գործնականապէս ու յստակօրէն ներկայացնել, որպէս զի մեր աշխատութիւնը օգտակար հանդիսանայ հասարակութեան ամէն խաւերուն համար և ընթերցումն ալ՝ հաճելի:

Երբ անտառի մը մօտ շրջագայութեան երթանք և չորս կողմ ուշադիր ակնարկ մը նետենք, պիտի տեսնենք որ տեղ տեղ առանց մարդկային ձեռքերու օգնութեան հովէն քշուած հունտեր ծլելով՝ ծնունդ տուած են ծառատունկերու, իսկ միւնոյն հատիկները ուրիշ տեղեր անբերրի մնացած են: Հունտը միւնոյնն էր, բայց հողը կը տարբերէր:

Նոյնօրինակ իրողութիւններ կը պատահին ամէն օր հիւանդութեանց համար: Մարդ մը անձրեւի ժամանակ կամ աշնան ժամանակ անբաւական ապաստանարանի մը տակ գտնուելով, պիտի ունենայ հարբուխ մը, կուրծքի ցաւ մը կամ ուիւմաթիզմ մը. մինչդեռ իր ընկերը, միւնոյն պարագաներու տակ, իր առողջութիւնը կը պահէ և օդին անբարեխառնութենէն մարմնոյն գործունէութիւնները չեն խանգարիր: Նոյնպէս բազմամարդ քաղաքներու մէջ կարգ մը անձեր օդին մէջ գտնուած ամենափոքրիկ միքրոսպներէն կը մեռնուին, իսկ այս միքրոսպները ուրիշներու վրայ բնաւ ազդեցութիւն չեն ունենար և վերջապէս երբեմն ո՛ւ և է հիւանդութիւն ոմանց համար թեթեւ և չնչին կ'ըլլայ, իսկ ուրիշներու համար՝ տեւական և ծանր:

Մարդկային մարմինը՝ որ հոս հիւանդութեան մակութեան հողն է՝ քիչ կամ

ահարկու պաղարիւնութենէն սարսափած:

—Լռեցէք և մտիկ ըրէք: Նշանած եղած ատենս նամակ մը գրեցի Ռաուլ ոը Պլինեաքի. այդ նամակը կրնայ վտանգիչ ըլլալ ինձի համար: Նորատի աղջկան մը նամակը, որ սիրային մոլորման ու տկարութեան վայրկեանի մը մէջ գրուած է: Այդ նամակէն յետոյ էր որ հասկցայ թէ խաբուած եմ, տեսնելով որ Ռաուլ բնաւ տրամադիր չէր՝ սիրով խելայեղ՝ իմ ոտքերուս առջեւ խոնարհելու: Զգացի թէ չէի սիրեր Պ. ոը Պլինեաքը և թէ երբեք չէի սիրած զայն: Կը հասկնա՞ք ըսածս:

—Այո՛, Կրաս: Ինչ ընեմ, չէ կրցի բարկութիւնս զսպել: Վատահ եղէք որ անգամ մըն ալ չի պատահիր:

—Կը հաւատամ ձեր ըսածին, միայն թէ ատիկա սուղի պիտի նստի ձեզի: Այդ նամակը կրնայ զիս վտանգիչ դիրքի մը մէջ դնել, եթէ աշխարհիս ամէնէն անմիտ մարդուն ձեռքն իսկ անցնի: Հիմա դուք պիտի երթաք և այդ նամակը Ռաուլէն պիտի ուզէք, չեմ կարծեր որ զայն մերժէ տալու: Օ՜ն զացէք, ձեզի կը սպասեմ հոս:

—Ներեցէք Կրաս, մրմնջեց ձօ այդ թաւալման ձայնն էր որ կը հասնէր մինչեւ իրեն:

—Ի՞նչ կուգէ ասիկա, հարցուց Կրաս, մարդու չէինք սպասեր: Անգամ մը հասկնայիք թէ ո՞վ է, ձօս. հիմակուընէ սկսէք ձեր դերը:

Ձօ Էճբրթը փութով դուրս նետուեցաւ տեղեկանալու համար:

Կրաս գլուխը վեր հանեց. իր դէմքը բոլորովին կերպարանափոխուած էր, իր աչքերը կը շողային:

—Ա՜հ, յարեց խուլ ձայնով մը, Ռաուլ չուզեցիր ինծի համակերպիլ, մինչ ոճիր մը կը գործէի միլիոններ տալու համար քեզի: Զուզեցիր զիս ընդունիլ այնպէս ինչպէս որ եմ, բայց աւելի գէշ պիտի ունենայ զիս:

Սբը ձօ խսկոյն ներս մտաւ. անհուն ուրախութեան մէջ էր.

—Սիրելի Կրաս, գոչեց, հիմա՝ ալ Պլինեաք կծիկը կը դնէ: Տիկին Հայրօբէն վերջին տեսակցութիւն մը խնդրեր է, սակայն այս վերջինը պատասխաներ է թէ անհանգիստ է: Ռաուլ անշշուկ կը քաշուի կ'երթայ ընկերակցութեամբ անշահ Պրիէնի, որ այնքան ջղերուս դպած է:

Կրաս մտիկ չէր ըներ անոր խօսքերուն. դառնակսկիծ ցաւ մը, մահացու անձկութիւն մը յանկարծ պատեց սիրտը...:

—Նամակս, մրմնջեց ցած ձայնով, իրեն գրած նամակս... հերը կը տանի՞... ուրեմն իր քով պիտի պահէ իմ գործելիք ոճրիս ապացոյցը...

Ոտքի ելաւ. երթալ Ռաուլը գտնել կ'ուզէր, ետ ուղելու համար նամակը որ իրեն համար աւելի թանկագին էր քան բոլոր աղամանդները ու գանձերը:

—Ա՜հ, մռնչեց ձօ, իր փոքր ու վայրագ աչքերը Կրասի վրայ ուղղելով, միշտ կը սիրէ՞ք զայն...:

Կրաս ոտքի ելաւ ու արհամարհոտ նայուածքով զայն չափչփեց:

—Ձօ Էճբրթը դուք անմիտ մըն էք, յարեց, բայց ոչ նուազ անմիտ մըն ալ ես եմ, որ հաւատ ընծայեցի ձեր անձնուիրութեան խոստումներուն, խոշոր բառերուն ու մեծ խօսքերուն: Դասի մը պէտք ունիք և զայն պիտի տամ ձեզի:

—Ներեցէք Կրաս, մրմնջեց ձօ այդ

բայց իմ թեւերուս մէջ Աստուած մը պիտի ընեմ զայն...

Եւ այդ վերջին խօսքերը ըսած ատեն ձայնը նուաղելով հաղիւ լսելի եղաւ: Ձօ Էճբրթը ընչաստաւ մտիկ կ'ընէր զայն. քրտինքի խոշոր կաթիլներ քունքերէն վար կը հոսէին: Այնքան հիացման ու յափշտակութեան մատնուած էր որ ճակատը կարմրած էր ու մարմինը կը սարսռար: Իսկ Նորատի աղջիկը խորունկ մտասուզման մէջ ընկղմած էր:

—Կրաս, ըսաւ Ձօ, թոյլ տուէք ինծի ունենալ այն յոյսը թէ օրին մէկը այդ երջանիկ էակը պիտի ըլլամ. ո՛չ մէկ զոհողութիւն, ո՛չ մէկ տանջանք արգելք պիտի ըլլան ձեռք բերելու համար այդ գերագոյն հաճոյքը...

—Ի՞նչ, կատակ կ'ընէք, ձօ... Բայց գիտէք թէ ինչ ծանր պահանջումներ կրընամ ընել ձեզմէ:

—Հոգ չէ պատասխանեց, ձօ:

—Իրաւ կ'ըսէ՞ք...

Ու նայուածքով մը Կրաս կատարելապէս կախարդեց սիրով խենթեցած այդ դժբախտը, բայց յանկարծ ականջ դրաւ դուրսէն եկած աղմուկի մը. կառքի մը

թաւալման ձայնն էր որ կը հասնէր մինչեւ իրեն:

—Ի՞նչ կառք է ասիկա, հարցուց Կրաս, մարդու չէինք սպասեր: Անգամ մը հասկնայիք թէ ո՞վ է, ձօս. հիմակուընէ սկսէք ձեր դերը:

Ձօ Էճբրթը փութով դուրս նետուեցաւ տեղեկանալու համար:

Կրաս գլուխը վեր հանեց. իր դէմքը բոլորովին կերպարանափոխուած էր, իր աչքերը կը շողային:

—Ա՜հ, յարեց խուլ ձայնով մը, Ռաուլ չուզեցիր ինծի համակերպիլ, մինչ ոճիր մը կը գործէի միլիոններ տալու համար քեզի: Զուզեցիր զիս ընդունիլ այնպէս ինչպէս որ եմ, բայց աւելի գէշ պիտի ունենայ զիս:

Սբը ձօ խսկոյն ներս մտաւ. անհուն ուրախութեան մէջ էր.

—Սիրելի Կրաս, գոչեց, հիմա՝ ալ Պլինեաք կծիկը կը դնէ: Տիկին Հայրօբէն վերջին տեսակցութիւն մը խնդրեր է, սակայն այս վերջինը պատասխաներ է թէ անհանգիստ է: Ռաուլ անշշուկ կը քաշուի կ'երթայ ընկերակցութեամբ անշահ

—)(19)(—

ԺՈՒՐԺ ԲՐԱՏԷԼ

ԴԵՂԻՆ ՄԱՐԳՐԻՏ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԼՈՒՏ ՌԻՉՄՈՆԴԻ ՄԻԼԼԻՈՆՆԵՐԸ

Ե.

Օ՜հ, այո, միշտ երազած եմ սերտիւ ինծի կապուած ունենալ մէկը՝ ըլլայ անկիա ծուռուտն, կուզ, կաղ կամ միականի, որ իմ բոլոր պահանջումներս գոհացնէ... Իրաւ է թէ Ռաուլ դեղեցիկ է, այն պայմանագրական գեղեցկութեամբ, որ միւս կիներուն հաճելի կ'ըլլայ... բայց երբեք չի կրնար հաճելի դառնալ ինծի... Այո՛, միշտ երազած եմ իմ ոտքերուս, իմ ձեռքիս տակ ունեն

չատ նպաստաւոր կը հանդիսանայ հիւանդութեանց սերմերուն։

Ինչո՞ւ համար ոմանց մարմինը հիւանդութեանց ենթակայ և նպաստաւոր է, և ինչպէս կարելի է այս դէշ կացութեան առաջքը առնել։ Այս հարցումներուն իբր պատասխան՝ կրնանք գոհանալ ըսելով թէ կեանքի կերպն է բուն պատճառը։

Մարդ մը, օրինակի համար, որ անմաքուր օդ կը շնչէ, գործնական աշխատութիւն չունի, անբաւական սնունդ կ'առնէ և կամ ալքոլի մեծ սպառում կ'ընէ, բոլորովին կազմ և պատրաստ զոհ մըն է նոյն իսկ ամենաթեթեւ հիւանդութեան։ Ընդհակառակը այն մարդը՝ որ լաւ սնունդ կ'առնէ, չարժական աշխատութեամբ արիւնը լաւ և կանոնաւոր շրջան կ'ընէ, իր գործարանները լաւ կը կազմուին, իր կենսական տոկունութիւնը կ'աճի և կրնայ դիմադրել շատ անգամ ամենածանր հիւանդութեանց։

Այսօր կարգ մը հիւանդութեանց պատճառները մեզի ծանօթ են. օրինակի համար գէշ ջուրերու գործածութիւնը ստամքսի խանգարում, թիֆօ առաջ կը բերէ. եթէ ճահճային տեղեր բնակինք, ջերմի գրեթէ միշտ ենթակայ կ'ըլլանք. իսկ քարտնէլ վերջ և յոգնած պղտ ջուրի գործածութիւնը ծնունդ կու տայ ծանր հիւանդութեանց, որոնք երբեմն մահացու իսկ կ'ըլլան։

Կարելի է ուրեմն կարգ մը զգուշութիւններու շնորհիւ զերծ մնալ այս հիւանդութիւններէն։ Առողջաբանութիւնը՝ այսինքն առողջութեան գիտութիւնը՝ մեզի կը սորվեցնէ այն միջոցները, զգուշութիւնները՝ զորս անթերի գործածելու ենք՝ եթէ կ'ուզենք խուսափիլ հիւանդութիւններէ։ Այս հիւանդութիւնները թէեւ միշտ մահացու չեն, բայց մեր մարմինը կը տկարացնեն, կեանքը կը կարճեցնեն և ժամանակի կորստեան ալ պատճառ կ'ըլլան, քանի որ եթէ մարմինը տկար ըլլայ պէտք եղածին պէս մարդ չկրնար աշխատիլ թէ՛ ֆիզիքապէս և թէ՛ մտաւորապէս։ Կը յուսամ թէ փոքրիկ զոհողութիւններ անգոսնելով՝ հիւանդութեանց ենթարկուիլը լաւ խորհողութեան մը արդիւնք չէ։

Մ. Կ. ՄԱԼԱԲԵԱՆ

Մոնբէլիէ

Քաղաքական Լուրեր

ԶԻՆՈՒ ԴԷՊԲԵՐԸ

ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՉԻՆ

Վիէննայէն կը գրեն.

«Երբ դիւանագիտական ճամբով չլուծուելիք դժուարակնճիռ խնդիր մը ծագի, դեսպանախորհրդի մը գաղափարը ելեւեան կ'ելլէ, սակայն մինչեւ այսօր կատարուած փորձերէն տեսնուեցաւ լաւ որ դեսպանախորհրդի համար դիւանագէտները կանաչ սեղանին շուրջը չհաւաքուած, աւելի յարմար է նախ ըլլալիք կարգադրութեան հիմերը որոշել Տէրութեանց միջեւ կատարուելիք բանակցութիւններով, և յետոյ անոր երկրորդական պարագաներուն կարգադրութիւնը միայն յանձնել դեսպանախորհրդին։ Անգլիոյ և Գերմանիոյ համաձայնութիւնը կնքուելէն առաջ խնդիրը հիմակուան վիճակէն աւելի դժուար կ'երեւար, որով այն ատեն ընդհանուր համոզում կար թէ դեսպանախորհուրդ մը անհրաժեշտ է։ Աւելորդ չէ ըսել թէ դեսպանախորհուրդ մը այն ատեն կը դումարուի, երբ չուզուի որ հետեւելիք ընթացքի մը համար Տէրութեանց միջեւ ծագած անհամաձայնութիւնը պատեղափի պատճառ ըլլայ, մինչդեռ ներկայ խնդրին մէջ բոլոր Տէրութիւնները համաձայնած են Զինէն հատուցում ու ապահովութիւն պահանջելու և Զինու ամբողջութիւնը պահպանելու համար։ Աւստրիոյ դիւանագէտները սա գաղափարը ունին թէ Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը բոլորովին վերցուցած է որ և է տէրութեան կողմէ երկիր գրաւելու հաւանականութիւնը։ Եթէ Բէքինի մէջ դեսպաններուն և չինական պատուիրակներուն կողմէ կատարուելիք բանակցութիւնները առանց ելքի մը յանգելու խզուին, այն ատեն դեսպանախորհրդի մը դումարումը անհրաժեշտ պիտի ըլլայ։ Զինու պատուիրակները եթէ յամառութեամբ մերժեն իրենց ըլլալիք առաջարկութիւնները, այն ատեն դեսպանախորհրդի պէտք պիտի չմայ և Տէրութիւնները, զատ զատ կամ հաւաքաբար, պիտի կրնան իրենց առաջարկութիւնները գործադրել տալ։ Եռգոհմայէն կը գրեն Բուդիֆիճ Քարէսբուսեցին թէ Ճարոն բոլորովին կը հակառակի Զինու մէջ երկիրներ գրաւելու գաղափարին։ Ճարոնի քաղաքականութիւնն է Տէրութեանց հետ համաձայնութեամբ գործել, որչափ ատեն որ անոնք հաստատ մնան Զինու ամբողջութիւնը պահպանելու սկզբունքին վրայ։ Ճարոն միշտ պատրաստ է գործակցիլ այն Տէրութեանց, որոնք կ'ուզեն Զինու մէջ վաճառականութեան ազատութիւնը ապահովցնել։ Ճարոնի գլխաւոր նպատակն է ընդարձակել Զինու հետ ունեցած իր վաճառականութիւնը։»

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ճարոնական պաշտօնական հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Զինու արքունիքը հոկտ. 21ին Թոնկ-Քուանէն ճամբայ ելած է և եօթը օր յետոյ Սի-Նկան-Ֆու պիտի հասնէր։ Այդ հեռագիրը կը հաստատէ թէ Թուան ու Զուան իշխանները, որոնց գլխաւորիւը կը պահանջեն Տէրութիւնները, արքունիքին հետ չենկայսեր ու կայսրուհիին հրամանով Թայ-Նուան-Ֆու մնացեր են։ Երկու կուսակցութեանց միջեւ եղած պառակտումը կատարեալ իրողութիւն մը եղած ըլլալ կ'երեւայ։ Այս առթիւ Թան կ'ըսէ.

«Արդէն ըսինք թէ ինչպէս ըմբռնելու է չինական այն բոլոր լուրերը, որոնք կը ծանուցանեն անձնասպանութիւնը կամ շնորհազրկութիւնը այն պաշտօնատարներուն, որոնց պատժուիլը կը պահանջեն տէրութիւնները։ Քանկ-Եի որ ցանկին մէջն էր, հիւանդութենէ մը կը մեռնէր։ Եու-Միէն որուն գլխատուիլը կը պահանջուէր, արդէն անձնասպան եղած է ոսկիի թերթիկներ կլլելով։ Բուն իսկ չինական անձնասպանութիւն մը, թէեւ ճիշտ ժամանակին կը հասնի։ Գալով Թուան իշխանին, արքունիքէն բաւական հեռուն կը գտնուի, ինչպէս կը ծանուցանէ ճարոնական հեռագիրը։ Ուրիշ հեռագիրներ, սակայն, կ'ըսեն թէ արքունիքին նահանջը պաշտպանելու համար է որ իշխանը ետ կը մնայ։»

Միւս կողմէ կը ծանուցուի թէ կայսրուհիին կողմէ պատգամաւոր մը Եանկ-Զէ կ'երթայ տեղական կառավարութեանց պրկղերէն արքունիքին համար դրամ դանձելու և քաղաքապահներու խումբեր կազմելու։ Բէքինէն կը հեռագրեն Թայմսի թէ օտար դեսպանները երկու անուններ աւելցուցած են այն եօթը անձերուն անուններուն վրայ, որոնց պատժուիլը կը պահանջուի։

—Միջազգային զինուորները Բաօ-Թինկ-Ֆուի նահանգային արկղէն 3-4 միլիոն ֆրօ-ի չափ գումար մը գտեր են։

—Իտալիոյ ծովային նախարարութիւնը Բէքինէն սա հեռագիրը ստացաւ հոկտ. 24 թուականով. —Պաշար փոխադրողներու խումբ մը որուն կ'ընկերանային խուլացի տասերեք նաւագները, Մաթոյի մօտ յարձակում մը կրեցին Պոքսըրներէն։ Բուն ճակատամարտ մը եղաւ, Պոքսըրները եռ մղուեցան կորուստներ տալով։ Իտալացիները ո՛չ մեռեալ ունեցան և ոչ վիրաւոր։ Մաթաօ գիւղ մըն է Բէքինի հարաւային արեւելեան կողմը՝ 28 մղոն հեռուն։

—Բեռլինոյէն հոկտ. 27 թուական հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ ընդհանուր սպայակոյտին առած տեղեկութիւններուն նայելով, անցեալները Սխուանայի և Սուանկարիի միջեւերը գտնուած երկաթուղիի գիծը քանդող երեք հազար չինական զինուորներ ցիրուցան եղած են և հիմա կը նահանջեն։

—Թիէն Զինէն Պէրլին հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ գերմանական երկրորդ կիսաբաժինը առայժմ Բաօ-Թինկ-Ֆու պիտի մնայ։

—Լոնտոնի չինական դեսպանը յայտարարեց թէ խնամակալուհիին հիւանդութեանը մասին տեղեկութիւն մը ստացած չէ։

—Թիէն-Զինէն առնուած լուրերու նայելով ռուսերէգերման զօրախումբ մը կը պատրաստուի յարձակիլ Թունկ-Զէյի հարաւային արեւելեան կողմը գտնուած գիրքի մը վրայ, ուր տասը հազար Պոքսըրներ և չինական զինուորներ համախմբուած են։ Ֆրանսական թնդանօթաձիգները պիտի աջակցին այդ զօրախումբին։

—Բաօ-Թինկ-Ֆուէն և Թիէն-Զինէ առնուած վերջին լուրերու համաձայն, Բաօ-Թինկ-Ֆու գտնուող միջազգային զօրքերուն հրամանատարը, նահանգին արկղակալին կողմէ գործուած անլուր անգթութեանց մասին միսիոնարներու ըրած պատմութիւններէն զգածուած, ձերբակալել տուեր է այս վերջինը։ կը յուսացուի որ իր մեղսակիցներն ալ կը ձերբակալուին և կը պատժուին։

—Անգլիական Կլոպ թերթին Հոնկ-Քոնկի թղթակիցը անցեալ շաբաթ օրուան թուականով հետեւեալը կը հեռագրէ ի մասին չինական ժողովրդեան բըռնած դիրքին կեդրոնական և հարաւային նահանգներուն մէջ և այն զգացումներուն նկատմամբ, զորս Զինացիներըն ունին հանդէպ իրենց կառավարութեան ու քրիստոնեաներուն։—«Զինացիներէն ասոնք որ յառաջդիմական կը կոչուին հանդարտ մնացին հիւսիսային նահանգներուն մէջ պատահած անկարգութեանց ատեն, որովհետեւ կը յուսային թէ Տէրութիւնները պիտի ջնջէին Մանչուրիոյ կառավարութիւնը և աւելի լուսամիտ վարչութիւն մը պիտի հաստատէին Զինու մէջ։ Այսօր յառաջդիմականները մոռացած են Բէքինի մէջ առաջ տարուած բանակցութեանց մասին։ Նաև այն իրողութեան համար թէ գերագոյն իշխանութիւնը Մանչուներ կ'ընտրէ իբր կառավարիչ կեդրոնական և հարաւային նահանգներուն համար։ Բայց հիմա երբ կը տեսնեն որ Տէրութիւնները կը ձգտին կառավարական նախկին դրութիւնը պահել, սկսան ընդվզիլ ատոր դէմ։ Զինացիները բարեկամական դիրք մը բռնած են Քուանկ և Քուի-Զէյու-Հուան նահանգներուն մէջ գտնուող օտարականներուն հանդէպ։ Հաղարաւոր չափաւոր պահպանողականներ, ինչպէս նաև բաւմաթիւ բարձր պաշտօնատարներ դժգոհ են նախկին վարչութենէն։ Բնա՛ւ հաւանութիւն չեն յայտներ Ռուսիոյ բռնած դիրքին և կը կասկածին իր բարեկամական խոստումներուն, և հաւաստիքներուն վրայ։ Կը վախնան թէ Թունկ-Ֆու-Սիան կը յարձակի Նանկ-Զէյի վրայ և կը նպաստեն հակամանչու շարժման։ Անոնց կարծիքովը անօգուտ է ապասել որ արքունիքը Բէքին դառնայ, որպէս զի խռովութիւնները դադրին։ Յառաջդիմականները կը կարծեն թէ բարեկարգութիւնը աւելի շուտ պիտի վերահաստատուի, եթէ Տէրութեանց մեծ մասը իրենց հրացանները բունները վեր բարձրացուցած էին, իբրև նշան անձնատուութեան, և յետոյ կրակ բրած մեր զինուորներուն վրայ, զինուորական ատեանի մը կողմէ դատուեր ու մահուան դատապարտուեր են։ Այդ վճիռը վաւերացուցի։ Լորտ Մէթհուին կը ծանուցանէ թէ ինք ու Տուկաս, երէկ, Զէրուսթէն քիչ հեռուն ցիրուցան ըրեր են պոէր զօրախումբ մը որ ունեցեր է վեց մեռեալ կամ վիրաւոր։ Քանըրէթ Պոէրներ գերի ինկեր և մեծաքանակ արջառներ ձեռք անցուեր են։ Մեր կորուստն է ութ վիրաւոր և մէկ անհետացած։ Քիչէնէր կը ծանուցուէ թէ Լիտէնպուրկէն իմանալով որ Պոէրները կը համախմբուին Քրիւկէրսբոսթի մօտ, գիշերանց ճամբայ ելեր և գրաւեր է անոնց բանակեցողը։ Քանի մը Պոէրներ վիրաւորուեր և չորս հոգի ալ գերի ինկեր են։ Քանի մը օր առաջ Պոէրներու զօրախումբ մը գրաւեր է Ֆիլիբրոլիսը։ Պահակազօրքերը քաջութեամբ դիմադրեր և 3 մեռեալ ու 11 վիրաւոր ունեցեր են օգնութիւն ստանալէ առաջ։ Պոէրները, քանի մը բնակիչներու մատնութեամբը քաղաք մոռ ըլլալով, հրաման զրկեցի երկրէն վանել այդ մատնութեան մասնակցողները։ Անգլիական Լոկատ մը զոր կը կազմէին տեղական մը ու Լիսուն հեծեալներ, երկու կամ երեք օր առաջ, թաղարդի մը մէջ ինկաւ, Սբրինկ-Ֆոնթայնի և Ֆիլիբրոլիսի միջեւերը։ Եօթը հոգի կրցան փախչիլ։ Իսկ միւսները գերի ինկան։»

—Հոբսթատէն՝ Հընթրը ու Համիլթըն զօրավարներուն գործողութեան դիմին կեդրոնին վրայ՝ կը հեռագրեն թէ անցեալ երեքշաբթի Պոէրները յարձակեր են վէշկոտրայէն գացող և պաշար փոխադրող անգլիական խումբի մը վրայ՝ Հոբսթատի մէջ։ Այդ խումբին կ'ուղեկցէին հեծեալներ։ Պոէրները գրաւեր են երկու Մաքսիմ թնդանօթ։ Անգլիացիները ունեցեր են եօթը մեռեալ ու ինը վիրաւոր։ Նաև տասերեք հոգի գերի ինկեր են։

—Նաղոպտալի զրաւումը գէշ տպաւորութիւն մը գործեր է Բարեյուսոյ Գլուխին մէջ։ Այդ գործողութեան պատճառն Անգլիացիներուն կորուստը եղած է 24 հոգի, որոնց տասերեքը վիրաւորուած։ Պոէրներու յարձակումը գիշեր ատեն կատարուելով յանկարծակիի բերեր է Անգլիացիները։ Սկովտական լեռնականները, որոնցմէ զատ ուրիշ զինուոր չկար քաղաքին մէջ, պառակած էին, բաց ի պահակներէն։ Զինուորներէն չատերը իրենց վրանները մէջ սպաննուեր են։

—Տուրպանէն հոկտ. 27 թուականով կը հեռագրեն թէ անգլիական կամաւորներու գունդ մը Պոէրները կը հալածէ, վասն զի ատոնք կը պատրաստուին նորէն նաթալ արշաւել և Ուաշպանքի կայարանը այրած են։ Երկաթուղիի գիծը որ դնաստուած էր, նորոգուեր է։

— Բարեյուսոյ Գլուխէն հոկտ. 27 թուական հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Թրանսվալի անգլիացի բաղմաթիւ փախստականներ միթինկ մը գումարելով բողոքեր են այս միջոցիս իրենց Թրանսվալ վերադառնալը արգիլող որոշումին դէմ։ Որոշեր են այդ առթիւ ողբագիր մը մատուցանել թագուհիին։

—Պոէրները Օռանժի երեք կէտերուն վրայ միանգամայն՝ արեւելքէն, արեւմուտքէն և հարաւէն կը յարձակին անգլիական գաղթավայրերուն վրայ։ Բարեյուսոյ Գլուխին մէջ Քրէյգսթրիի մօտ կը գտնուին։ Կրիքուլանտի մէջ՝ Հրիքսդալի և Օռանժ գետին մէջտեղը։ Նաթալի մէջ Լէյտիսմիթի հիւսիսային կողմը բանակած են։

—Տուրպանէն հետեւեալը կը հեռագրեն։—Բառաստունի չափ անկանոն պոէր պատերազմիկներ, որոնց կը հրամայէ ռուս հարիւրապետ Լէպոնսվոնսքի, Էվենթորբիթէն և Ումսիկայէն Տընտի երկաթուղագրական թելերը խզեր են։ Ատոնք հոկտ.26ի գիշերը գրաւեցին վանառարձ կառախումբ մը Ուաշպանքի մէջ։ տասնըմէկ ձիեր սարին, կայարանը ու երկաթուղիի գիծերը քանդեցին և յետոյ Պիկկարպսդրիի լեռները քաշուեցան։

Ուաշպանքէն ութ քիլոմէթր հեռուն կը գտնուի Պիկկարսպէրի։ ըսել է թէ Պոէրները չատ հեռուն չեն և պատրաստ են յարձակումներու վերսկսելու։ Կրատտոքէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Կրիքուլանտի մէջ ազարակապաններու ընթացքը մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Բրէթորիայէն հեռագիր մըն ալ կ'ըսէ թէ Շեթայն նախագահը ու Պոթա զօրավարը իրենց կուսակիցներ կը գտնեն այն Պոէրներէն, որոնք չէղոքութիւն խոստացած էին։ Տէվէթ զօրավարը երեք հազարէն աւելի զինուոր ունի։ Թան կ'ըսէ թէ Պոէրները նպատակ ունին բրիտանական այդ երեք գաղթավայրերուն վրայ յարձակելով, օգտուիլ Ափրիքանտէրներու համակրութենէն և նոյն իսկ անոնց մէջէ շարժում մը առաջ բերել որուն այնչափ տրամադիր կ'երեւան։

—Պրիսլէյէն կը հեռագրեն Թայմզի թէ Քրիւկէր նախագահը երբ Լա Էէ Հանի, Տէրութեանց կոչում մը պիտի ընէ և անոնց միջամտութիւնը պիտի խնդրէ, հիմնուելով Լա Էէի պայմանագրութեան Գ. յօդուածին վրայ։ Այդ յօդուածը կը տրամադրէ թէ բացի միջնորդութեան դիմումէ, ծանր համաձայնութիւններու և վէճերու առթիւ օտար մէկ կամ քանի մը տէրութիւններ, պարագաները որչափ ներեն, կրնան իրենց բարեկամական աջակցութիւնը կամ միջնորդութիւնը նուիրել վէճի մէջ եղող Տէրութեանց։

ՓԻԼԻՊՊԵՍՆԵՐԸ

Վերջերս Սան-Ֆրանչիսքօ հասաւ Շերման փոխադրանաւը, որ Մանիլայէն կուգար և ուր կը գտնուէին 51 մեռեալներ, 467 վիրաւորներ, խենթեցած 12 զինուորներ և 58 ապաքինածներ։ Ուրիշ երկու փոխադրանաւեր որոնք Փիլիպպիններէն կը դառնան, 573 վիրաւորներ կը տանին։ Մանիլայի հիւանդանոցներուն մէջ տակաւին կան երկու հազար վիրաւորներ։ Փիլիպպինոց մէջ վիրաբոյժի մեծ պէտք կայ։ Սեպտեմբերին 400 վիրաբոյժներ կային՝ 1800 տղայ տարեթուակով։

ԱՐՍՏՐԱԼԻԱ

Սիտնէյի գերման գաղթականներուն կողմէ տրուած հանդէսի մը մէջ Աւստրալիոյ նախարարապետը յայտարարեց թէ Անգլիոյ և Գերմանիոյ բարեկամական յարաբերութիւնները աւելի զօրացած են անկիւնգերման վերջին համաձայնութեամբ։ Նախարարապետը յարեց թէ այդ պայմանագրութիւնը և Ֆրանսայի բարեկամական ընթացքը գուշակել կու տան թէ Զինու մէջ դաշնակից տէրութեանց խաղաղասիրական համաձայնութիւնը տեւական պիտի ըլլայ։ Նախարարապետը յետոյ խօսելով Պ. Զէմպլրլէնի յայտարարութեանց վրայ՝ երկրակալութեան քաղաքականութեան մասին, ըսաւ թէ աւստրալիացի ժողովուրդը մեծ սէր կը տածէ Անգլիոյ նկատմամբ։ Ցարեց թէ կարծիք յայտնողներ եղած են ինդրել Վիքթորիա թագուհիէն որ իր տիտղոսներուն վրայ Աւստրալիոյ թագուհիի տիտղոսն ալ աւելցնէ։ Նախարարապետը բոլորովին համաձայնութեան գտնուեցաւ այդ կարծիքին և ըսաւ որ թագուհին պէտք է ըրիտանական տէրութեան կայսրուհին կոչուի, որպէս զի այդ տիտղոսին մէջ ընդգրկէ բոլոր գաղթավայրերը։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Պիթլիսի նահանգին Բրավարի գաւառակին գայմագամ ոնուանուեցաւ Միլքիէ վարժարանին շրջնաւարտ և Հալէպի կուսակալութեան հետեւորդ պաշտօնեայ ձէվատ պէյ։

—Ականակուռ Մէհմիտի պատուանշան տրուեցաւ կայս. աւագ թիկնապահ եւ հետեւակ զօրքերու ընդհանուր մարզիչ Քամրուհէվէնէր փաշայի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ ե. զօրաքանակին 9 դ զօրաբաժնին 18 դ կիսաբաժնին հրամանատար Շէյմի փաշայի։

ԹՈՒՐՔԻՍ ԵՒ ՌՈՒՍԻՍ.—Վեհ. Սուլթանին կողմէ մասնաւոր պատուիրակութիւն մը, ըստ սովորութեան, Լիվատիա պիտի երթայ՝ Ն. Վեհափառութեան բարեկամական զգացմանց հաւատիքը մատուցանելու և բարի գալուստ մաղթելու Ռուսիոյ կայսեր ու կայսրուհիին։ Այդ պատուիրակութիւնը զոր կը կազմեն պետական Խորհուրդին անդամ Թիւրխան փաշա, կայս. թիկնապահ ու զինուորական վարժարանին ուսուցիչներէն Նասրը փաշա և Բ. Դրան թարգմանութեանց սենեակին քաղաքական դիւանին տնօրէնի օգնական Հիւսէյին Ակեահ պէյ, այսօր Լիվատիա պիտի ուղեւորին կայս. Ֆաւաս զբօսաւանով։

ԹՈՒՐՔԻՍ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻՈ.—Հեռագիրը ծանոյց թէ Գերմանիոյ կայսրը սեղան մը տուած է Պէրլին զրկուած օսմ. մասնաւոր պատուիրակութեան զոր կը կազմեն կայս. անձնական սպայակոյտին միւշիր Շաքիր փաշա, կայս. թիկնապահ ու Սթամպոլ շրջանին հրամանատար Շիւքրի փաշա և կայս. թիկնապահ ձէվատ ու Սալիհ պէյերը։ Պիլհէլմ կայսրը յայտարարեր է օսմ. պատուիրակութեան թէ շատ շնորհակալ է Վեհ. Սուլթանին կողմէ յայտնուած այդ համակրութեան համար որ աւելի եւս կ'ամրապնդէ Թուրքիոյ և Գերմանիոյ միջեւ եղած բարեկամական յարաբերութիւնները։ Օսմ. պատուիրակութիւնը՝ Վեհ. Սուլթանին կողմէ՝ Վիլհէլմ Բ.ի շնորհակալութիւն յայտնած է՝ կայս. յորելեանին առթիւ մասնաւոր պատուիրակութիւն մը զրկուելուն համար։

ՀԱՅԻՆ ԳԻՆԸ. — Թէ՛ աւանդական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը և թէ քաղաքապետութեան Խորհուրդը որոշած են որ հացին հիմակուան գինէն կարելի է 5 փարա զեղչել։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ շինութեան ծախքին համար զանազան կողմերէ նորէն 582,758 ղրշ. հասած է նպաստամատոյց յանձնաժողովին։

ՀԻՃԱԶԻ ՀԵՌԱԳՐԱԼԵՐԻՆ շինութեան վերատեսուչ կայս. թիկնապահ Սատրպփաշա հեռագրած է թէ Հիճազի հեռագրաթելը նոյն նահանգին սահմանին մէջ Իւլալա անուն տեղը հասնելով հոն կայան մը հաստատուեր է։

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Եգիպտոսի Տայրայի վարչութեան և Նորակազմ Նիւ-Տայրա Ընկերութեան միջեւ բանակցութիւններ կը կատարուին նոյն վարչութեան հողերուն գնմանը համար։ Համաձայնութիւն մը գոյացած է որով 2-300 հազար ոսկիի հողեր ճանրդով պիտի ծախուին։ Տայրայի վարչութիւնը կարելի եղածին չափ զանազան մասերու պիտի բաժնէ այդ հողերը, որով թէ՛ գնողներուն թիւը պիտի աւելնայ և թէ տեղացիները պիտի կրնան հողեր գնել լաւագոյն պայմաններով։ Նիւ-Տայրայի Ընկերութիւնը առաջարկեր է Տայրայի վարչութեան այդ հողերուն կալուածահամարը կատարել, վասն զի յաճախ սխալմաններ կը պատահին։ Վարչութիւնը ընդուներ է այդ առաջարկութիւնը՝ այդ գործողութեան վրայ քննիչներ կանգնելու պայմանով։ Հալիմ ու Ճէլալ փաշաներու Տայրայի և պէտճական արհեստագործական Ընկերութեան մը միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացած է, որով այս վերջինը 35 տարուան պայմանաժամով պիտի շահագործէ Գահիրէի Շեֆիրսս օթէլին ետին գտնուած հողերը։ Ընկերութիւնը այդ շահագործման համար բաժնեթղթեր շրջաբերութեան կանցնէ։

ՅՈՒՆԱՑ Ս. Պատրիարքը երէկ այցելութիւն տուաւ Ռուսիոյ դեսպանատան գործակատար Պ. Զէրպաչէվի և Սերպիոյ դեսպան Պ. Միլեթովիչի։

—Հելլենական դեսպանատան գործակատար Պ. Կրիբարիս, առջի օրը, Պէյնը երթալով այցելութիւն տուաւ Յունաց Պատրիարքին և Սինոդականներէ ոմանց։

ՍՊՈՒՆԳԻ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳԻՈՒԹԻՒՆ.— Իզմիր ձեռնհաս պաշտօնաթանին ուղղագրութիւնը կը հրաւիրէ, ըսելով որ Սիմպէքի և Քալիմնոս կղզիներու բնակիչները որոնք մեծ մասամբ սպունգի առեւտուրով կը զբաղին, սպունգի մաքսանենգութիւն կ'ընեն։ Մաքսային պաշտօնեաները, կը յարէ Իզմիր, պէտք եղած ուշադրութիւնը չեն ըներ։ Տեղւոյն մաքսատունները բաւական թիւով մակոյկ եւ նաւակ չունենալուն համար, կարելի չըլլար ծովի վրայ հալածել մաքսանենգներու նաւակները։ Անցեալները ծխասեղ Ռէֆիքի դէտեր նաւակ մը բռներ և մեծաքանակ սպունգ գտեր են։

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Իզմիրի ֆրանսական առեւտրական սենեակը վիճակագրութիւն մը պատրաստած է, որուն համաձայն տարին հարիւր հազար ֆրանկէ արծաթի անօթներ կը ներածուին Իզմիրէն քառասուն հազարը իսկական արծաթ են իսկ մնացածը՝ ուրիշ մետաղի վրայ արծաթի ծածկուած։ Այդ ներածութեան հարիւրին ութսունը Իզմիր կը մնայ և քսանը Այտընի նահանգին ներսերը կը տարուի։ Ներածութեանց հարիւրին 45ը գերմանական ապրանք է, 35ը՝ ֆրանսական և 20ը՝ աւստրիական։ Վերջին տարիներու մէջ արծաթի ներածութիւնը շատացած է, ինչ որ կը վերագրուի ժողովուրդին թիւին շատնալուն և զարգացման համար եղած հակամիտութեան աւելնալուն։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԱՐՄԱՒՈՒՆԵՐԸ.— Պաղատի աւստրաւնգարական հիւպատոսին մէկ տեղեկագրէն կ'երեւայ թէ նահանգին արմաւի բերքը տարեկան 12 միլիոն քիլօ կ'ենթադրուի։ Պաղատի մէջ կան Շարգէյ ու Դալ-պիկ անուն երկու տեղերուը գլխաւորաբար արմաւենի կը մշակուի։ Ամէնէն աւելի ընդունելի Դալ-պիկէի մէջ հասած արմաւն է։ Շարգէյի արմաւը փոքր կ'ըլլայ. ատոնցմէ Պարպան, Մախտում, Գաթաֆի, Ճակա ելն, կոչուածները թարմ եղած ատենին չատ ախորժահամ ըլլալով տեղացիները կը սպառեն։ Նաև զանոնք երկար ատեն պահելը կարելի չըլլալով, ուրիշ տեղեր չեն փոխադրուիր։ Արտածման ամէնէն յարմար արմաւը Զահիրի կոչուածն է որ չատ շաքար կը պարունակէ։ Պաղատի մէջ ատկէ թէ՝ օղի կը հանուի և թէ ալքսոհ ժողովուրդին կողմէ կը պահուի իրրեւ ձմեռուան ուտելիք։ Արտածման յատկացուած այդ Զահիրի արմաւները պէտք է որ կատարեալէն հասունան և սեպտեմբերին մէջ քաղուին։ Այդ պատճառով օգոստոսին միայն Պաղատի մէջ սպառուելիքները կը քաղուին։ Նահանգին մէջ սպառելիք արմաւներուն հինգ օխան ողի դրամի հաշուով վաճառուն փարա է, բայց արտածման եղանակին մինչեւ երկու ղրշի կը բարձրանայ։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐ.—Իզմիր կ'իմանայ թէ Պաթումէն Աւնտիքեանի ատնունով Իզմիր ղրկուած 25,590 թիթեղեայ տուփերով և 5602 սնտուկներով քարիւղներէն 70 սնտուկը ու 971 տուփը պարպ գտնուեր են։ Տէրը յայտարարեր է թէ փոթորկի ատեն կորուած են, բայց հարկ եղած օրինական գիրը չէ կրցած ցոյց տալ։ Այդ քարիւղներու մաքսային գործողութիւններն ալ ապօրէն եղանակով կատարուած ըլլալով, քննիչ պաշտօնեայ Մուսթաֆա էֆ., քարտուղար Մէհմէտ պէյ և դեր Իլիաս աղա հարցաքննութեան ենթարկուեր են, Տեղեկագիրը Իզմիրէն զրկուած է ձեռնհաս պաշտօնարանին։

ՍՈՒՐԻՈՅ նահանգին զանազան մասերուն մէջ երկրագործական սենեակներ կազմուած են։

ԷՍԻՐՆԷի կուսակալի փոխանորդ և Բ. զօրաբանակին հրամանատար Արիֆ փաշա չարաթ օրը սեղան մը տուեր է ի պատիւ հիւպատոսներուն։ Ներկայ գտնուեր են նաև կուսակալի օգնականը և արեւելեան երկաթուղիներու պաշտօնեաներէն ոմանք։

ԵԼՄՍԿԱՆ նախարարութեան ընդհանուր հաշուակալութեան մայր տուարի հիւղին տեսուչ Մուզաֆիկը պէյ Միտիլլի պիտի երթայ՝ ձիթապտուղի տասանորդին գանձման հսկելու համար։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է 1300էն մինչեւ 1315 տարուան վերջը յետնեալ տուրքերու գանձումը կատարելու համար։ Այդ յանձնաժողովին կը մասնակցի ելմտական նախարարութեան պաշտօնեաներէն Բեալիֆ էֆ. որ յատկապէս նոյն նահանգը ղրկուած է։

ՍԻՒԼԶԻ ԶՐԱՆՑՔԸ.—1900 տարուան առաջին վեց ամիսներուն Սիւլզի ջրանցքը կը պատահին։ Վարչութիւնը ընդուներ է այդ առաջարկութիւնը՝ այդ գործողութեան վրայ քննիչներ կանգնելու պայմանով։ Հալիմ ու Ճէլալ փաշաներու Տայրայի և պէտճական արհեստագործական Ընկերութեան մը միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացած է, որով այս վերջինը 35 տարուան պայմանաժամով պիտի շահագործէ Գահիրէի Շեֆիրսս օթէլին ետին գտնուած հողերը։ Ընկերութիւնը այդ շահագործման համար բաժնեթղթեր շրջաբերութեան կանցնէ։

քէն անցած են 1674 նաւ՝ ընդամէնը 4,665,544 թոնս տարողութեամբ։ Այդ նաւերուն 18ը՝ օսմ. դրօշ կը կրեն, 5ը՝ ամերիկեան, 1000՝ անգլիական, 202 գերմանական, 1 Աւժանթին, 64 աւստրիական, 12 դանիական, 16 սպանիական, 118 ֆրանսական, 2 հելլենական, 35 իտալական, 32 ճարոնական, 110 հոլանտական, 19 նորվէկեան, 1 Բորթուկալի, 38 ռուս և 1 շուէտական։ Այդ նաւերը փոխադրած են, նաւապետներէն ու նաւաղներէն զատ, 107,083 հոգի, որոնց 51,942ը պարզ ուղեւոր, 35,928ը՝ զինուոր և 19,213ը՝ ուխտաւոր և գաղթական։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Սէօքէի մէջ, (Այտընի նահանգ) երեքշաբթի գիշեր, երկու անգամ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են՝ մէկը սաստիկ ու միւսը թեթեւ։

ՏԱՐԻՐՇԵՏԱԳԱՑԷՆ այս տարի տասնըհինգ ուսանողներ շրջանաւարտ ելած են։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան նոր պահականաը՝ Վոբուռ երէկ Պոլսոյ Նաւահանգիստը ժամանելով Թոփխանէի բացերը խարսխեց։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ. — Սէլանիկէն երէկ կ. Պոլիս ժամանեցին Պոսնայի 180 իսլամ գաղթականներ որոնք Իզվիտ զրկուեցան Էէօթահէայի և Էսկիշէհիրի կողմերը բնակութիւն հաստատելու համար։

—Կալացէն երէկ մայրաքաղաքս ժամանեց 95 իսլամ գաղթականներ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ հելլենական ընդհանուր հիւպատոսարանին դատական պաշտօնեան տեղեկագրեր է իր կառավարութեան թէ կ. Պոլիս բնակող հելլէն վաճառականները իրենց կալուածները ուրիշներու կը փոխանցեն՝ պարտքերնին չվճարելու համար։ Այդ պաշտօնեան խնդրեր է իր կառավարութենէն միջոց մը ձեռք առնելով վերջ տալ այդ անկանոնութեան որ վաճառականութեան վարկը կը կոտրէ։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ և թղթատարական վերատեսչութիւնը նկատելով որ ոսկիէն զատ օտար արծաթ դրամներու թուրքիա մուտքը արգիլուած է, հրահանգ խնդրեց ձեռնհաս պաշտօնարանէն թէ նամակի մէջ դրուած ու գաղտնի զրկուած օտար արծաթ դրամները պէ՞տք է տէրերուն յանձնել թէ ոչ։ Ձեռնհաս պաշտօնարանը պատասխանեց թէ փոքր քանակութեամբ եկած այդ դրամները, եթէ արգիլուած դրամներէն չեն, կրնան տէրերուն յանձնուիլ։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Ծովային պաշտօնարանին մէջ կազմուած յանձնաժողովը՝ ամերիկեան Բարիզ գործարանին պատուիրեալ Սբը Ուիլիամ ձողմի ներկայութեամբ՝ երէկ նորէն խորհրդակցութիւններ կատարեց և որոշեց յաջողուած մը լինել տալ ամերիկեան այդ գործարանին։ Տիւնութիւնը՝ պիտի աւարտի տասնըհինգ ամիսէն։ Տեղեկագիր մը պատրաստելով կայս. պալատ պիտի մատուցուի։

ՊՈՒԼԻՍԼԻ և Պէնոի օսմ. դեսպան Գարաթէոտորի էֆ. արտօնուեցաւ արձակուրդով Կ. Պոլիս գալու։

ՕՍՄ. ՀԻՒՊԱՏՈՍՆԵՐ. — Իտալիոյ Անքոնա քաղաքին օսմ. հիւպատոսութիւնը որ չնչուած էր, նորէն պիտի հաստատուի և այս անգամ ընդհանուր հիւպատոսութիւն պիտի ըլլայ։

—Պարսկաստանի Բէշթ քաղաքին մէջ օսմ. հիւպատոսութիւն մը պիտի հաստատուի։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ նախորդ կառավարիչ Իպրահիմ Հագգը վաչա հանգստեան կոչուեցաւ 5,554 դրուշ թոշակով։

ՊՈԼՍՈՅ կողմի թատրոններուն մէջ Բամազան ամսուն ներկայացում տալու մասին արտօնութիւն տրուած է, բայց անկէ վերջը անոնց տեղ քարուկիր չենքեր պիտի կառուցուին՝ պահանջուած պայմաններով։

ԿԱԶԻ Ընկերութիւնները ածուխի գնոյն բարձրացումը առարկելով թէեւ խնդրած են բարձրացնել իրենց գիները, սակայն ձեռնհաս պաշտօնարանը նկատելով որ այդ գիները ածուխի գինը առանց նկատողութեան առնուելու սահմանուած են, մերժողական պատասխան տուաւ, ծանուցանելով որ եթէ գիները բարձրացնեն, կայս. կառավարութիւնը պիտի գործադրէ այն իրաւունքը զոր պայմանագրութիւնները կու տան իրեն։

ԱՅՏՐՆԻ երկաթուղիին տնօրէն կարգուեցաւ Պ. Պարթիլտ որ երբեմն Իզմիր գացած է իբրեւ քննիչ։ Պ. Պարթիլտ նոյեմբերին Իզմիր պիտի երթայ իր պաշտօնին ձեռնարկելու։

ՍԱՄՈՍԻ հանգուցեալ մետրապոլիտին ձգած հարստութիւնն է 2991 օսմ. ոսկի, 1002 անգլիական, 1323 ֆրանսական, 23 քրիմից, 2 եգիպտական, 5 Մահմուտիէ, 8 քսանոց ոսկի, 929 մէճիտիէ, աւստրիական շատ մը ոսկիներ, 25 հատ արեւելեան երկաթուղիի պարտաթուղթ, ականակուռ քանի մը գաւազան և այլն։

ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.—Սատեֆ կ'իմանայ թէ Իզմիրի մէջ վաճառական Ագգաշուլը Եորկի անանկացեր է 70,000 ոսկի պարտքով։ Կէօրտուսցի քանի մը իսլամ վաճառականներ 6–7000 ոսկի կը պահանջեն։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Բէվզայի Թէրազգը վարժարանին մէջ գեղագրութեան ուսուցիչ Զիեա էֆ. և չափագիտութեան ուսուցիչ Ալի էֆ.ները Ամասիլգատէր անուն 7–8 տարեկան տղայ մը ծեծած էին։ Տղան հիւանդանալով քանի մը օր ետքը մեռած էր։ Ոստիկանութեան բժիշկներուն կողմէ կատարուած դիակնութեամբ հաստատուեր է թէ տղան ծեծի հետեւանքով մեռած է։ Այդ երկու ուսուցիչները տարի մը առաջ դարձեալ միեւնոյն տղան ծեծած ըլլալով, դատաստանի ենթարկուած և դատապարտուած էին վարժարանէն վտարուելու և ուսուցչութենէ զրկուելու, բայց վարժարանին տնօրէնը քիչ ետքը նորէն ընդունած էր զանոնք։ Այդ ուսուցիչներուն նկատմամբ կատարուած նախնական հարցաքննութեան տեղեկագիրները և բժշկական տեղեկագիրները դատական նախարարութեան պիտի յանձնուին։

ՎԻՊԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.—Սէլանիկի մէջ զուարճալի դէպք մը պատահած է որ կրնայ վիպասանութեան մը նիւթը կազմել։ Մեծ ապարանքի մը մէջ իբրեւ սպասուհի ծառայող գեղանի աղջիկ մը կը նշանուի մօտը բնակող հարուստ անձի մը տղուն։ Աղջիկը վստահ իր գեղեցկութեանը, քիչ մը հպարտութեամբ կը վարուի և հրամաններ կը տեղացնէ նշանածին գլխուն։ Տղան, ճանձրացած աղջկան այդ յաւակնութիւններէն, կ'ուզէ իր սիրած ուրիշ մէկ աղջկան հետ ամուսնանալ, բայց հայրը կ'ընդդիմանայ և երիտասարդը կը սպասուի համակերպիլ։ Վերջապէս հարսանիքը կ'որոշուի։ պատրաստութիւններ կը տեսնուին։ քահանան կը հրաւիրուի և այն։ Փեսան քանի մը բաթեկաներով հարսին տունը կ'երթայ, զայն իր տունը տանելու համար, բայց աղջիկը իր գեղեցկութեանը անհամապատասխան կը գտնէ այդ անշուք հրաւէրը։ Նուագարաններ և կառք կը պահանջէ։ և զայրանալով կը սպառնայ թէ եթէ կառք չբերուի, պիտի չերթայ։ Տղան շատ կ'աշխատի համոզել, բայց չի յաջողիր և վերջապէս առանց հարսը առնելու կը վերադառնայ և ետ. դածը հօրը կը պատմէ։ Մարդը ամէնէն աւելի եղած ծախքերուն համար կը բարկանայ և կը սկսի մտածել թէ ի՛նչ ըսելու է քահանային և հրաւիրեալներուն։ Տղան առիթէն օգտուելով կ'ըսէ հօրը թէ ինք արդէն այդ աղջիկը չի սիրեր, թէ իր ազգականներէն ուրիշ աղջկան մը տուած է սիրտը և թէ քանի որ պատրաստութիւններ տեսնուած են, աւելի աղէկ է որ բուն իսկ իր սիրած աղջկանը հետ ամուսնանայ։ Հայրը կը հաւանի։ Աւելորդ է ըսել թէ տղան ո՛րքան հպարտութեամբ աղջկան տունը կը վազեցնէ և կ'արթնցնէ զայն։ աղջիկը իմանալով որ իր սիրածը ուրիշի հետ նոյն գիշերը կ'ամուսնանայ տխուր պառկած էր։ Տղան երբ հոն հասնելով եղածը կը պատմէ, ոչ ոք կը հաւատայ։ վերջապէս աղջիկը կը հաւանի և փեսին թեւը մտնելով կ'երթայ անոր տունը և հոն կը կատարուի այդ անակնկալ հարսնիքը։ Պիտի հարցուի թէ միւս աղջիկը ի՛նչ եղաւ։ Անիկա սպիտակ շրջազգեստը հագած և իր դեղեցկութեանը վրայ վստահ կը սպասէր կառքերուն գալուն, բայց եկող չկար։ Բնականաբար երբ հետեւեալ առտուն իմացուեցաւ թէ իրեն տեղ ուրիշ մը հարս եղած է, անշուշտ որոշեց այլեւս կառք չպահանջել։

ՄԵԾ ՇՈՒԿԱՑԻՆ մէջ, երէկ, Պոյաճը գիւղ բնակող Եգիպտացի Սիւլէյման էֆէնտիի կինը Բէնպէ և երկու աղջիկները Եոսէֆ անուն մարդու մը խանութէն երկու ծրար կերպաս գողցան։ Խանութպանը քիչ ետքը իմանալով ոստիկանութեան իմաց տուաւ։ Այդ կիները ձերբակալուեցան և վրանուն գտնուեցան, այդ երկու ծրար կերպասէն զատ, անգլիական 11 ոսկի, վեց մէճիտիէ, գուլպաներ, արծաթ գաւաթներ և այլն։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ եղերքէն Իսմայիլ անուն մարդ մը, երէկ գիշեր, ինքզինքը ծովը նետեց, բայց ազատուեցաւ։

ՏՈՒԲԹ. ԱՂԵՒՍԱՆԴՐ ՊԷՅ ԱՐԱՊԵԱՆ գիւղագնացութենէ վերադառնալով՝ իր բնակութիւնը հաստատած է Կէտիք Փաշա, Սաբայ Իշի, թիւ 30 Թաղուորեան էֆ.ի տունը, ուր տիւանդ կ'ընդունի ամէն օր առաւօտ և երեկոյ։ Ուրբաթ օրերը ձրի, ժամ 7էն 10։ 8

Ա Զ Դ

Սէնսիրա Կ. Պոլսոյ մէջ գործող Ազատամտական Բնկերութեանց

Կը ծանուցուի յարգ. հասարակութեան թէ Կ. Պոլսոյ մէջ գործող հրդեհի ապահովագրական Ընկերութիւնները միաձայն հաւանութեամբ որոշած են միօրինակ սակագին մը գործադրել, յառաջիկայ Նոյեմբեր 1էն (Ն. Տ.) սկսեալ։

Կ. Պոլիս, 27 Հոկտ. 1900 3–5

ԲԱԶԷ

Հայ վաճառատուն պատրաստ եւ չափու վրայ զգեստներու

Մահմուտ Փաշա, Ապուտ էֆ. խան, թ. 5-6

Եղանակիս յարմար ֆրանսական եւ անգլիական զուտ բուրդ նորաձեւ չուխաներէ պատրաստած է 40,00 ոսկի հագուստ հին գիներով, այժմեան յաւելեալ գիներէն 40% ազան։

ԲԱԶԷՆ { Միակ վաճառատունն է որ Եւրոպայի գործարաններէն ուղղակի կը ստանայ իր կեղծաները։

ԲԱԶԷՆ { Այն վաճառատունն է որ իր յանձնառուներները անձերի կը գործադրէ։

ԲԱԶԷՆ { Իր ծախած զգեստներու նորոգութիւնը ձրի կը կատարէ։

ԲԱԶԷՆ { Վերջապէս այնքան ազան կը ծախէ որ իր մագիներուն մէջ ամէն մրցում կրնայ խեղդել։

ԲԱԶԷի Թուրքերէն անունը ՇԱՀԻՆ է, զգո՛ւշանալ այս անունէն կեղծելէն։ 612

Ազգային Լուրեր

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՏՐԱՊԻԶՈՆ, 14 Հոկտ. 900

Այս նամակը ձեզ հասնելէ առաջ, թերեւս արդէն հրատարակած ըլլաք Մշոյ առաջն. տեղապահ Տ. Բարգէն Ծ. Վարդապետի Տրապիզոնի թեմին առաջնորդ ըլլալու լուրը։ Այդ ընտրութիւնը որ մէկէ աւելի անձերու զարմանք պիտի պատճառէ, կ'արժէ որ պատմուի թէ ի՛նչ հանգամանքներու մէջ կատարուած է, և թէ տեղւոյս առաջնորդի խնդիրը ի՛նչ երեւոյթներ առած է հոգեւոյս Տ. Եղիշէ վարդապետի մահէն յետոյ։

Այն հինգ-վեց տարուան փոխանորդութեան շրջանին որ յաջորդած է այդ մահուան, մերթ տեղացի քահանաներ, իւրաքանչիւրը իր կարգին, ազէկ կամ գէշ վարած են գործերը։ Ժամանակ մը ալ, Յովսէփ Վ. Այվազեան (այժմ եպիսկոպոս) իբր Պատր. փոխանորդ հոս ղրկուած է, ու «15 օրէն կու գամ» ըսելով գացած ու չէ վերադարձած, առկախ թողլով դրամական հաչիւ մը ալ, որու մասին արդէն գրուած ըլլալու է լրագիրներու մէջ։ Իսկ Յոսրով Ծ. Վ. Պէհրիկեան որ երեք տարիի չափ հոս մնացած էր իբրեւ տեղապահ, անցեալ ամառ Պոլիս մեկնեցաւ աչքերը դարմանելու ու դեռ հոն կը մնայ։ Իր օրովն էր, անցեալ մեծ, որ Պատրիարքարանը հրահանգ զրկած էր, ինչպէս ուրիշ թեմեր, հոս ալ առաջնորդի ընտրութիւն կատարելու. այս մասին վարչական ձեւակերպութիւնները կը կատարուին վեսերուարի վերջերը. ժողովականներ առանձին խորհրդակցութիւններ կը կատարեն, և վերջապէս սա եզրակացութեան կը յանգեն թէ «այս թեմին համար փորձ եկեղեցական մը պէտք է», ինչպէս Յոսրով վարդապետ ինքն իսկ յայտ բարձ էր, և որու մասին գրուած է Արեւելքի մէջ, ու կը համաձայնին, ի բաց առեալ երկու ժողովականներ, Գեր. Ներսէս Եպ. Ասլանեանը (որ այն ատեն վան կը գտնուէր) Առաջնորդ ընտրելու։ Այս որոշման հետեւեալ առտուն, չգիտցուիր թէ ի՛նչ՝ ու, քանի մը ժողովականներ volte-face կ'ընեն, և ներկայանալով Տեղապահ Հայր Սուրբին կ'ըսեն թէ՝ ընտրութիւնը պիտի յետաձգուի մինչեւ սեպտ., ու կը յուսադրեն ալ զինքը որ թերեւս այդ քանի մը ամսուան միջոցին ժողովուրդը աւելի լաւ ճանչնայ զինքը, ու ինք ընտրուի Առաջնորդ, ու Հայր Սուրբը՝որ ժողովականները նեղը դրած էր ընտրութիւնը կատարելու, կը հաւանի եղած առաջարկին։ Սեպտեմբերին երբ ի բացակայութեան Տ. Յոսրով վարդապետի, ընտրութեան պիտի ձեռնարկուէր, կը պատահի որ Ասլանեան Սրբազան՝ Վանէն վերադարձին, հոսկէ անցնի. անմիջապէս վարչութիւնը իրար կ'անցնի, փութով նիստ կ'ունենայ ընդհ. ժողովոյ դիւանին հետ, ու համաձայն Ասլանեան Սրբազանի մասին, պէտք եղած դիւանական արձանագրութիւնները կատարուելէ յետոյ՝ կը գիմեն Սրբազանին յայտնելու այն միահամուռ ցանկութիւնը որ կայ զի՛նքը իրենց թեմին առաջնորդ ունենալու։ Սրբազանը կը յայտնէ թէ ինք ադէն տեղեակ էր այս ցանկութեան, թէ գաւառին համար կը նախընտրէ Տրապիզոնի թեմը, ուր արդէն իսկ պաշտօնավարած է, բայց թէ իր խօսքը տալէ առաջ պէտք էր անգամ մը երթալ Պոլիս թէ՛ բժշկին հետ խորհրդակցելու և թէ՛ իր անձնական գործերը կարգադրելու համար. ու իր Պոլիս հասնելէն յետոյ թղթակցելու համաձայնութիւն մը կը գոյանայ։

Ամսոյս սկիզբները Գաւառ. վարչութիւնը՝ ընդհ. ժողովոյ դիւանին հետ խառն ժողով մը կ'ունենայ ուր կ'որոշուի ընդհ. ժողով գումարել ընտրութեան մասին խորհրդակցելու համար, և ըստ այսմ՝ շաբաթ մը առաջ ժողովականները նիստի կը հրաւիրուին «առաջնորդական ընտրութեան մասին որոշում մը տալու»։ այդ նիստը տեղի կ'ունենայ ամսոյս 13ին. և մինչ մաս մը փոքրաթիւ ժողովականներ կը կարծէին հոս լսել Ասլանեան Սրբազանի հետ թղթակցութեան արդիւնքը։ ու խորհրդակցիլ այդ մասին, յանկարծակիի կու գան տեսնելով որ ամիս մը առաջ Ասլանեան Սրբազանի ներկայացրած ժողովականները Մուշի տեղապահ Բարգէն վարդապետի անունը մէջ կը ձգեն, պատճառելով որ Ասլանեան Սրբազան չէ պատասխանած, թէ իրենք նազով առաջնորդ չեն ուզեր, թէ ան հիւանդ է, և, եթէ կ'ուզէք հաւատալ, որովհետեւ բարձրաստիճան եկեղեցական մը (*) սա կարծիքը յայտնած է եղեր թէ՝ «Իզմիրցիներուն չուզածը Տրապիզոնցի՞ք պիտի ընդունին»։

Փոքրամասնութիւնը կ'առաջարկէ վերջին անգամ մը ալ գրել Ասլանեան Սրբազանի, ու իր պատասխանը առնելէ յետոյ, կամ եթէ հիւանդ է, 15 օրի չափ սպասելէ վերջ ուրիշի մը ընտրութեան ձեռնարկել, որպէս զի իրենք ալ միջոց ունենան այդ ուրիշին վրայ մտածելու. անոնցմէ մէկը դիտել կու տայ թէ ապօրինի պիտի ըլլար օրակարգէն դուրս հարցով մը (ընտրութեամբ) զբաղիլ։ Ասոր վրայ վիճաբանութիւնը կը սկսի, հետզհետէ աւելի տաք ու բուռն, որ տեսակ մը անորակելի յարձակման կը փոխուի մեծամասնութեան կողմէ, որ հոն դուրս կը թափէ անձնական կիրքերու ժահր մը։ Նոյն իսկ մէկը՝ կ'երեւայ շատ վստահ իր փիզիքական առաւելութիւններուն, ծեծկուռքի ալ պատրաստ ըլլալը կը յայտարարէ։ Ատենապետ էֆիէնտին՝ կը յայտնէ որ թէեւ օրակարգէն դուրս պիտի ըլլար ընտրութիւն կատարել, սակայն այդ դիտողութիւնը ուշ եղած ըլլալուն, և ինքնատիր ունենալով ամէն անգամ ժողովի գումարելու գծուարութիւնը, կարելի էր նոյն իրիկունը ընտրութեան ձեռնարկել։

Դիւանական օրէնքներու հանդէպ ատենապետ էֆիէնտիին գործած այս սխալը չարդիւեր սակայն որ յարձակումէն մեծ բաժին մը ալ ինքը ընդունի։ Վերջապէս մեծամասնութեամբ կ'որոշուի ընտրութիւն կատարել. փոքրամասնութիւնը ի զուր կը բողոքէ. ասոնցմէ մին կը թողու ժողովը առանց իր քուէն տալու, չորսը սպիտակ քուէ կուտան, և 18 քուէներու առաւելութեամբ, ու այսպէս ձեւուած, չինուած ըլլալով մը Տրապզոնի առաջնորդ կ'ընտրուի Բարգէն Ծ. Վարդապետ. միայն մէկ քուէ կը ստանայ (երեւակայեցէ՛ք) Ասլանեան Սրբազան։ Բացակայ ժողովականները՝ յաջորդ օրը միայն կ'իմանան նախընթաց իրիկուան ընտրական իրկուն մը եղած ըլլալը։ Բարգէն Ծ. Վարդապետի արժանիքի մասին չէ որ կը կասկածուի. միայն հետաքրքրական է գիտնալ թէ այս կերպով կատարուած ընտրութիւն մը վաւերացման պիտի արժանանայ։»

* * *

Մեր կողմէ Տրապիզոնէն ուրիշ նամակագիր մը հետեւեալ առողջ դիտողութիւնները կը ներկայացնէ այդ առաջնորդական ընտրութեան նկատմամբ։—

«Առաջնորդական նոր ընտրութեան մը առթիւ, կարծեմ, անպատեհ չըլլար եթէ քանի մը տողով մատնանիշ ընենք այն կարողութիւններն ու հակումները՝ որոնցմով Տրապիզոնցին կ'ուզէ անպատճառ օժտուած տեսնել իր ազգային հոգեւոր և կրթական գործերու վերին հսկողութիւնը ստանձնող պաշտօնեան։ Եւ կարող, ճարպիկ ու գործունեայ առաջնորդն անգամ, ուր որ ալ պաշտօնավարած ըլլայ, կարելի է ըսել, որ, առանց երբեք բացառութեան, ունեցած է թէ՛ իր համակրողները՝ և թէ՛ հակակրողները։ Մարդոց մտածելու և զգալու տարբեր կերպերուն հոգեբանական անխուսափելի հետեւանքն է այս։ Եւ գոյնի կամ նկարագրի ակը առաջնորդը, գիտակից իր սկզբունքներուն ու գործունէութեան օգտակարութեան, բնա՛ւ չի վհատիր այդ երեւոյթէն, և ընդհակառակը՝ կ'արհամարհէ ու կ'աշխատի ջախջախել կամ չէզոքացնել զայն։ Տրապիզոն գալիք առաջնորդն ալ ուրեմն պիտի ունենայ, այս ընդհանուր օրէնքին համաձայն, համարող կամ գաղափարակից, հակակրող կամ հակադաղափարական։ Բայց որպէս զի բառին բուն նշանակութեամբ առաջնորդ ըլլայ և ո՛չ հետեւորդ, պէտք է որ միշտ չէզոք կռուանի մը վրայ կանգնած մնայ, առանց ներգործուելու մէկ կամ միւս դասէն։ Հակառակ պարագային, չկարողանալով վայելել ժողովրդեան միահամուռ աջակցութիւնը, չպիտի կարողանայ բեղմնաւորել նաև իր այս կամ այն օգտակար ձեռնարկութիւնը։ Սխալ չհասկնանք, չէզոք կռուանի վրայ կանգնիլ առաջարկելով՝ չենք ուզեր ըսել թէ պէտք է գտնել ամէն անհատի առանձին զգացումներն ու համոզումները (!!!)։ խորամանկ և միանգամայն նողկալի ուղղութիւն մը՝ որ մեր առաջնորդներէն շատերուն ծառայած է, անշո՛ւշտ, իրենց «ժողովրդականի» պատկառելի համբաւը կազմելու։ Ո՛չ, մեր նպատակն է շեշտել մի միայն ուժեղ և ամրակուռ նկարագիր մը գրեթէ միշտ բղխող վարչական այն ընտիր յատկութիւնը՝ որուն առաջնորդ մը անպայման պէտք ունի տարբեր մտածողներու յորձանքին մէջ չչվիթելու կամ ինքզինքը չկորսնցնելու համար։ Մէկ խօսքով՝ մեր առաջնորդը պիտի ունենայ ինքնուրոյն ոգի խորհելու եւ գործելու, պիտի գիտնայ ազդել իր շրջապատին վրայ, փոխանակ ազդուելու անկէ, և փորձառական անվիճելի առաւելութիւններով իր կոչման պատշաճ հեղինակութիւնը վայելել։ Ահա՛ ասոնք են որ գլխաւորապէս և խստիւ պիտի պահանջուին իրմէ։ Եթէ կը կարծէ թէ կը մարմնաւորէ իր մէջ սոյն արժանիքները՝ ուրեմն և պիտի կարողանայ արդիւնաւոր պաշտօնավարութիւն մը ունենալ՝ թո՛ղ չտապէ ճամբայ ելլել, որովհետեւ ամենակարճ ժամանակամիջոցէ մը յետոյ պիտի յարգանք ներշնչէ ամէնուս այնպէս՝ որ անձերի ու ճշդիւ գործադրուին իր բոլոր հրահանգները, հակառակ պարագային՝ լաւ է մնայ հոն՝ ուր է։»

Կեսարիոյ Ս. Կարապետ վանքին մէջ ամսոյս սկիզբը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեր է հանգուցեալ Ցովհաննէս էֆ. Էսաեանի յիշատակին։ Առաջնորդ Տ. Տրդատ եպիսկոպոս պատարագ մատուցեր և քարոզ խօսեր է այս առթիւ։

—Իզմիրցի կարգ մը երիտասարդներ տեղւոյն Ս. Մեսրոպեան վարժարանին մէջ գիշերային ձրի դասախօսութիւններ կազմակերպեր են։ Այդ դասախօսութիւնները չաբաթը չորս անգամ տեղի պիտի ունենան, աւանդուելով Թուրքերէն, հայերէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն լեզուները և թուաբանութիւն։

ՄԱՌԻՈ ՄՈՌԻ ՁԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ. Պոլիս, 13 սեպտ. 1888

Պարոնայր Սգող եւ Պոլուն,

Ցորմէ հետէ սկսած եմ գրածել ձեր Սգողն օշարակը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանկանց խուլերին եւ անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դէպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հանոյ եւ յաջող պատրաստութիւնը միշտ նախամեծ բ համարուելու Մորիս ձիան իւղէն եւ կը յանձնարարեմ զայն։

Տ.Ը. Ա. ԱՆՏՐԻԱՍԷՍ,
Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

Հեռագիր Այսօրուան

ԱՆԳԼԻՈՅ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 1 Նոյեմ. —Անգլիոյ դահլիճը սա փոփոխութիւնը կրեց։

Լորտ Սոլզպէրի կը պահէ նախարարապետութիւնը, բայց կը թողու արտաքին գործոց նախարարութիւնը։ Պատերազմական նախարար Լորտ Լանսդաուն Լորտ Սոլզպէրիի կը յաջորդէ իբրեւ արտաքին գործոց նախարար։ Առեւտրական նախարար Պ. Ռիչի Ներքին գործոց նախարար կարգուած է, Պ. Պրոտրիք պատերազմական և Պ. Սէլպորն՝ ծովային։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՊԷՐԼԻՆ.—կը հաստատուի այն լուրը թէ Վիլհէլմ կայսրը Անգլիա պիտի երթայ։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ.— Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ռինտի զօրավարը Պէթլէմի մէջ յաղթեր է Պոէրներուն։ Լորտ Ռոպէրթս կը յայտնէ իր մեկնումը։

ՖՐԱՆՍԱ

ՊՐԷՍԹ.— Ֆրանսայի պատերազմական նախարար Անտուէ զօրավարը կատարեց բացումը այն յիշատակարանին որ կանգնուած է Ֆրանսայի համար մեռնող զինուորներուն իբրեւ յիշատակ։ Նախարարը համակրութեամբ ընդունուեցաւ։

ՋԻՆՈՒԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

ՀՌՈՄ.— Իտալացի երեսփոխաններու խումբ մը կառավարութեան հարցապնդում պիտի ընէ՝ Զինու մէջ գործուած վայրագութիւններուն համար։

ԲԱՐԻԶ.—Բոլոր տէրութիւնները իրենց պատասխանները տուին անկեւգերման համաձայնութեան մասին։ Ֆրանսա վերապահութիւն կ'ընէ նոյն պայմանդրութեան Գ. յօդուածին նկատմամբ։

—Կոսպ կ'իմանայ թէ Ուաշինկթընի արտաքին գործոց պաշտօնարանը չի յուսար որ չինական խնդիրը քանի մը ամիսէն աւարտի։ Զինական արքունիքը կ'ըսէ թէ ամբողջ ձմեռը Սի-Նկան-Ֆու պիտի մնայ, յուսալով որ Տէրութեանց միջեւ անհամաձայնութիւններ կրնան յառաջ գալ։

ՐԻԲԻՆ.—Գերման միսիոնար Տ. Անցկը եպիսկոպոսը հոս հասաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Նանկայէն առնուած լուրերու նայելով Զինու մէջ չինական զինուորները հոկտ. 23ին կատարեալ պարտութեան մատներ են Պոքսըրները որոնք 600 հոգի կորնցուցած են։

—Բիուսելիարանս չոգենաւը Հոնկ-Քոնկի և Մաքաոյի մէջտեղը, ուրբաթ իրիկուն, յարձակում կրեց ծովասպատակներէն և կողոպտուեցաւ։ Ճամբորդներուն վնաս մը հասած չէ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԶԻՆՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲԱՐԻԶ, 1 Նոյեմ.— Հոնկ-Քոնկէն կը հեռագրեն թէ Աննամի մէջ սաստիկ փոթորիկ մը (թիփոն) ծագելով հազար վեց հարիւր հոգի մեռեր են։ Զորս հազար ուժ հ.բիւր յիսուն հոգի անպատսպար մնացած են։

ՐԻԲԻՆ.— Ֆրանսա պատասխանելով անգլեւգերման համաձայնութեան, կը հաւանի պայմանդրութեան առաջին երկու յօդուածներուն։ իսկ երրորդ յօդուածին համար վերապահում կ'ընէ։

ՊԷՐԼԻՆ.—ՆորՏոյչ Ալկեմայնեն Զայթունկ բոլորովին կը հերքէ լրագրական այն լուրը թէ անգլեւգերման համաձայնութիւնը յաւելուածական կարգադրութիւններ ունի։

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԷՆ.— Մ. Նահանգաց պատասխանը, անկլեւգերման համաձայնութեան ծանուցագրին, այսօր հրատարակուեցաւ։ Ամերիկեան կառավարութիւնը կը հաւանի պայմանդրութեան առաջին երկու յօդուածներուն։

ԹԻԼՆ-ՋԻՆ.—Իտալացի հետազօտիչներու խումբ մը որ Հայ-Զէն զրկուած էր, Պոքսըրներուն կողմէ պաշարուեր է։ Այս իրիկուն զօրախումբ մը ճամբայ պիտի ելլէ Իտալացիները ազատելու համար։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԲՐՈՆՍԹԱՏ.—Ռիթէր կը հեռագրէ թէ հարիւր յիսուն հոգիէ բաղկացած Պոէրներու խումբ մը այս առտու Ժընէվի մէջ պաշարեր է Անգլիացիներուն յառաջապահները որոնք 90 հոգիի չափ էին, և զրոս գերի վարեր է։ Պոէրները յետոյ յարձակեր են Ռէբթաուսի թղթատարկառախումբին վրայ։ կայարանը այրուած է։ Ժինէվէն ճամբայ ելած զրահապատ կառախումբ մը վաներ է Պոէրներ, որոնցմէ 12 հոգի գերի ինկեր են։ Անգլիական յառաջապահները ազատուեր են։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Բ. Ց. ՄԱՀՃՈՒՊԵԱՆ

Ղալաթիա, Խալեար խան, թիւ 77

ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ԼԻՎԼԲՈՒԼԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆԵՐ

1 Նոյեմբեր 1900

Բպկ. պարկ Նոյ.	5.10	Դկտ.	Ցնվ. 5.2
Ցորեն քիլ Դեկտ.	6/0 1/8	Մարտ	6/1 5/8
Խանուտ գանթար Դեկտ.		38/	
Շոմաք » Դեկտ.		9/5 3/4	

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Բերա, մեծ գողոտային վրայ Թիմանի փողոցին մէջ գտնուող եօթը սենեակէ բաղկացած 11 թիւ միւլք տուն մը, որ չորսուկէս ոսկի ամսական վարձք կը բերէ, ծախու հանուած է։ Դիմել տպագրական տեսչութեան պաշտօնեաներէն Շէֆմէտտին պէյի։ 2–5

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	24	13 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	24	15
Ամէնէն վար գին	»	24	13 1/2
Ռումէլի երկաթ. գոց.	Ֆր.	108	75
Ամէնէն բարձր գին	»	109	—
Ամէնէն վար գին	»	108	75

ԲԱՆԻՒՄ 20 Հոկտ.

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Ֆ.	24	14 1/2
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	108	50
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանկա		—	—
Քէսէտի ժէնէրալ ՕՔՔՄ.		0	34
Սօս. ՕՔ. Շանժ է Վալէօռ		0	14
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	10
Թրամուէյ բաժնեթ.		6	30
» Ժուիսանս		200	—
« պարտաթ.		465	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		460	—
Թրանսվալ		73	25

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	05
» » » չէք	»	110	05
Բարիզ » »	Ֆր.	22	90
» » » չէք	»	22	85
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	63
Վիէննա չէք	Ֆիոր.	21	92

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	20
Անգլիական ոսկի	»	116	04
Ռօլ Էմբէրիալ	»	98	20

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Կահաւորման յատուկ ամեն տեսակ ապրանաց

ալեամ, Զիւլֆիարի փողոց, Սերանիկ խան. Թիւ 1—9

Նոր հաստատուած այն մեքենաներուն մէջ կը գտնուին անգլիական գորգեր, ոսքերամ և թաչկայ գորգեր, գրչէչներ, լաթիլներ, վարագոյրներ, սպրեներ, քորնիզներ, գեսրիի մուշամաներ և գոնացան տեսակներով հոխ կերպասներ, մահճակալներ, աթոռներ ու հայելիներ։ Կը վաճառուի յարգոյ հասարակութեան շատ գիւրամատչելի պայմաններով։

ԱՄՍԱԿԱՆ ՎՃԱՐՄՈՒՆԵՐՈՎ

635· ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԳԻՆ

ՋԵՐՄԱՄԻՋՈՒԹԵԱՆ ԱՄԷՆԷՆ ԱՋԳՈՒ ԴԱՐՄԱՆԸ

Երիտասարդական զեղջութիւններէ առաջ եկած ջերմամիզութիւնն ու ամէն կարգի հոսումները նիգ անխամ ձգտելով չի գարմանուին, սակայն հնարաւորութիւններ կան ուրիշ ինչ որ դիւցազնութենէն կը մինչև իսկ որդեծնութենէն կը զրկեն զմարդ։ Թէ նոր ակսած և թէ հինցած ՋԵՐՄԱՄԻՋՈՒԹԻՒՆՆ անվնաս կերպով ու հիմնապէս բուժելու համար ՍԱՆԹԱԼ ՍԱՍՕԼԷ ԷՄՄԷՐի անուանի գեղ մը հնարուած է որ բնաւ սառնացը չնասնգարելով կարճ ժամանակի մէջ կատարելագործ կանգնեցնէ հիւանդութիւնը, առանց հնար մը ձգելու։

Ջերմամիզութեան համար թէեւ շատ մը գեղեր կան, բայց անոնք սառնացը խանգարելէ և միզանցքն ու ամորձիները ուռեցնելէ և հիւանդն յուսահատեցնելէ ուրիշ բան չեն ծառայեր. մինչդեռ ՍԱՆԹԱԼ ՍԱՍՕԼԷ ԷՄՄԷՐ բոլորովին զերծ է այս անհարմարութիւններէն։ Հետևաբար անոնք որ այս կարգի ծանուկ հիւանդութիւնց ենթակայ են ու չեն փնտրեր այս գիտական մեթոդով պատրաստած գեղը գտնել, պարզապէս անոր ժամանակաւոր կ'ըլլան և ուզղակի կը փնտրեն իրենց առողջութիւնը։

Ստանալ Սպրօվէ էմմիրի կը նշանակ մարքաքարդ և գատուներու մեծ դիպուածներն ու գոյի մթերանոցները։ Զգուշացէք անուններու նմանութիւնէն. ԷՄՄԻՐ անունը փնտրեցէք։

661 7—52

ՈՒՄՈՒՐՃԱՅԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

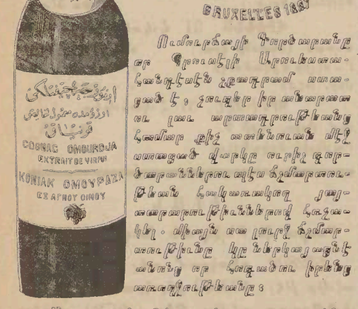

Ումուրճայի գործարանը որ Գրուսի Արտասահմանէն զարգարանացած է, չորեք իր անուանաւոր լաւ արտադրութեանց համար քիչ տարիներ առաջ տարեկան վարձը տուին գործարանատէրերու սիրելի Հարեանցի Ալիս, Գրանդ ու Մարտինի Տիգրանի Զաքարեանցի։ Սրոնք ամենայն ջանքերով կ'աշխատին զանազան բարելաւումներ մտցնել գործարանին մէջ։ Ուստի ամենայն ինչ ի նոր ոճ մը կ'ենթարկուի։ Ուստի ամենայն ինչ ի նոր ոճ մը կ'ենթարկուի։